

PODRĘCZNIK UŻYTKOWNIKA

Wersja 1.0

„Uniwersytet Opolski
uczelnia (bardzo!) dostępna”

UC UNIWERSYTET
OPOLSKI

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt pt. „Uniwersytet Opolski uczelnia (bardzo!) dostępna”,
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
POWR.03.05.00-00-A013/20-00.

OPRACOWANIE

Marek Mazurkiewicz z zespołem

KONSULTACJE

Aleksandra Zagórska

Monika Twardawski-Karbowiak

REDAKTOR TECHNICZNY

Tomasz Paradowski

KOREKTA

Marek Mazurkiewicz

Na okładce zdjęcie z uroczystości podpisania deklaracji Polityki Zarządzania
Niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego (fot. *Sylwester Korał*)

© Copyright by Uniwersytet Opolski

Opole 2023

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt pt. „Uniwersytet Opolski uczelnia (bardzo!) dostępna”,
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
POWR.03.05.00-00-A013/20-00.

Spis treści

Słowo wstępne 4

Wprowadzenie 6

I. Diagnoza 13

- 1. Standardy współpracy z osobami z niepełnosprawnością 13
 - 1.1. Ogólnopolskie regulacje prawne dot. OzN 13
 - 1.2. Przepisy międzynarodowe 16
 - 1.3. Pozostałe akty prawne gwarantujące prawa osobom z niepełnosprawnością 16
 - 1.4. Regulacje prawne obowiązujące na Uniwersytecie Opolskim 18

II. Rekomendacje/cenne wskazówki 22

- 1. Aspekty współpracy z osobami z niepełnosprawnościami na Uniwersytecie Opolskim 22
 - 1.1. Infrastruktura UO 22
 - 1.2. Komunikacja z OzN 30
 - 1.3. Dobre praktyki 31

III. SAVOIR – VIVRE w kontakcie, współpracy i pomocy z osobami z niepełnosprawnościami 37

IV. Aneks 41

- 1. Zestawienie analizy swot działań i stanu infrastruktury wobec ozn w uniwersytecie opolskim 41
- 2. Rodzaje niepełnosprawności 48
- 3. Symbole przyczyn niepełnosprawności 49
- 4. Polityka zarządzania niepełnosprawnością w Uniwersytecie Opolskim 50
- 5. Komórki organizacyjne Uniwersytetu Opolskiego udzielające wsparcia osobom z niepełnosprawnościami 53

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w Państwa ręce „Podręcznik użytkownika”, będący pisemny rezultatem prac zespołu projektowego, zaangażowanego w realizację zadania 4. projektu pt. „Uniwersytet Opolski uczelnia (bardzo!) dostępna”, realizowanego w okresie od stycznia 2021 r. do czerwca 2023 r.

Zespół projektowy¹, który brał udział w przygotowaniu bazy merytorycznej i opracowaniu materiału składał się pracowników Uniwersytetu Opolskiego, zarówno kadry naukowo-dydaktycznej (nauczycieli akademickich), administracyjnej i technicznej. Taki dobór współtwórców opracowania był podyktowany potrzebą uzyskania najszerzego spojrzenia na kwestię komunikacji, współpracy i wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami w Uniwersytecie Opolskim.

Podręcznik składa się z następujących części. *Wprowadzenie* przedstawia ogólne spojrzenie na problem komunikacji, współpracy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami (dalej OzN) w edukacji i szkolnictwie wyższym, egzemplifikując je na przykładzie naszej uczelni. W rozdziale pierwszym pt. *Diagnoza* wyodrębniamy cztery podrozdziały, których skupiamy się na podstawach prawnych, stanowiących standard współpracy z OzN, staramy się też dokonać opisu **sytuacji zastanej**, czyli na ile obecna na Uniwersytecie Opolskim infrastruktura oraz standardy prowadzenia zajęć dydaktycznych uwzględniają inne potrzeby OzN².

W rozdziale drugim pt. *Rekomendacje / Cenne wskazówki* wyodrębniamy dwa podrozdziały. W pierwszym pt. naświetlamy kwestię szeroko rozumianej współpracy z OzN na naszej uczelni w obszarze infrastruktury i komunikacji. W kolejnym pt. *Dobre praktyki* natomiast przedstawiamy opisowe wskazówki na co należy zwrócić uwagę w kontakcie z OzN, w zależności od rodzaju niepełnosprawności, a także wybranych sytuacji.

Rozdział trzeci zatytułowany *Savoir-vivre w kontakcie, pomocy i współpracy z osobami z niepełnosprawnościami* pełni funkcję katalogu rad, które mogą

1 W pracach zespołu wzięli udział: Marek Mazurkiewicz, Kamila Polok, Agata Gaska, Małgorzata Kondzieła, Karolina Trościanka, Anna Mróz, Sławomir Czapnik, Jacek Taborski, Iwona Dąbrowska-Jabłońska, Zofia Krzaczkowska, Jadwiga Pliszek-Kostur, Agnieszka Zięcina, Małgorzata Bolek-Hulacka, Mariusz Sawicki, Dorota Wierzbicka-Próchnika, Anna Maczura, Witold Laszecki (*), Beata Derus, Marta Zdzuj.

2 Na Uczelni na dzień 15.02.2023 r. zatrudnionych było 19 osób z niepełnosprawnościami, w tym:

- 1 pracownik dydaktyczny [K],
- 4 pracowników badawczo – dydaktycznych [M],
- 1 pracownik naukowo – techniczny [K],
- 1 pracownik Biblioteki [K],
- 6 pracowników administracyjnych [5 K + 1 M],
- 6 pracowników obsługi [3K + 3 M].

być pomocne w kontakcie i współpracy z OzN. Rozdział stanowi też bazę do „Skryptów”, czyli skróconych wersji podręcznika udostępnionych każdej osobie zatrudnionej na naszej uczelni.

Ostatnia część materiału - *Aneks* zawiera tabelaryczne podsumowanie analiz zespołu projektowego w obszarze szeroko rozumianej dostępności UO dla OzN, podstawowe informacje o rodzajach i symbolach niepełnosprawności, treść polityki zarządzania niepełnosprawnością na UO oraz informacje na temat instytucjonalnego wsparcia jakie mogą uzyskać OzN na naszej Uczelni

Zdajemy sobie sprawę, że przedstawione w opracowaniu informacje i wnioski nie wyczerpują zagadnienia komunikacji, współpracy i wsparcia na rzecz OzN, tym niemniej mamy ambicję pozytywnie wpłynąć na zakres świadomości naszych pracowników i studentów o samych niepełnoprawnych, ale także wskazać jak wspólnie rozmawiać, pracować i studiować - z pozytywnym efektem dla wszystkich.

Zespół Projektowy, Opole, wrzesień 2023 r.

WPROWADZENIE

Funkcjonowanie osób z niepełnosprawnością w sferze publicznej nabiera obecnie zupełnie innego wymiaru niż nawet kilka lat temu, choć kwestia ta nadal jest niezwykle złożona. Osoby z niepełnosprawnością zamierzają w pełni korzystać, co jest rzeczą naturalną, ze wszystkich udogodnień społecznych, a przede wszystkim dostępu do edukacji na różnych szczeblach. Pragną oni czynnie i bezpośrednio uczestniczyć w życiu społecznym, gospodarczym, politycznym i intelektualnym zarówno w przestrzeni lokalnej i samorządowej, jak i ogólnopolskiej.

Osoby z niepełnosprawnością chcą realizować się poprzez zdobywanie wiedzy i doskonalenie własnych umiejętności dzięki dostępowi do szeroko pojętej edukacji. Sfera edukacyjna, mimo zauważalnego postępu w tej dziedzinie posiada nadal niedostatecznie bogatą ofertę aktywizacji osób z niepełnosprawnościami. Bariery nie są dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych programy dydaktyczne, gdyż jednym z głównych celów osoby z niepełnosprawnością jest właśnie usamodzielnienie się. Zatem wiedza nabyta na różnych szczeblach edukacyjnych ma w zamyśle przygotować osobę z niepełnosprawnością do wykonywania określonych zadań w przestrzeni publicznej swojego miejsca zamieszkania i nie tylko. Niezbędne jest przygotowanie zawodowe na poziomie uniwersytetów, których rola jako ostatecznego miejsca zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w życiu zawodowym wzrasta niewspółmiernie w odniesieniu do innych instytucji publicznych.

W ostatnim czasie widać wyraźnie zwiększone zainteresowanie osób z niepełnosprawnością podjęciem edukacji na poziomie uniwersyteckim. Zjawisko to można zaobserwować także w Uniwersytecie Opolskim, gdzie liczba osób studiujących i chcących podjąć naukę z grona osób z niepełnosprawnością z roku na rok rośnie. Oczywiście jest to trend jak najbardziej pożądanym, bowiem dzięki edukacji i zwiększającym się perspektywom na rynku pracy, udaje się aktywizować w znacznej mierze osoby do tej pory bardziej lub mniej wykluczone społecznie.

Uniwersytet Opolski oferuje im szeroki wachlarz możliwości edukacyjnych i zaangażowania w proces dydaktyczny. W opolskiej uczelni znajduje się 12 wydziałów oferujących studia w różnorodnych dziedzinach od medycznych do technicznych, od humanistycznych do nauk ścisłych, od administracji i politologii po nauki prawne, pedagogikę, socjologię, historię, psychologię i wiele innych.

W Uniwersytecie Opolskim realizowana jest polityka równości szans i niedyskryminacji. Oznacza to, że niezależnie od różnic płciowych, wiekowych, związanych z kulturowym i etnicznym pochodzeniem, a w przez nas omawianym kontekście – z niepełnosprawnością, zarówno student, jak i pracownik traktowany jest taka samo. Choć musimy mieć świadomość, że można deficyty w zakresie wiedzy i kompetencji kontaktu i współpracy z osobami z niepełnosprawnościami. W przypadku społeczności studenckiej, oznacza to, że każda studentka i każdy student bez względu na to czy jest niepełnosprawny czy nie oraz jaki ma stopień niepełnosprawności musi uzyskać określoną wiedzę, która będzie mu gwarantowała solidne przygotowanie do zawodu, który zamierza w przyszłości wykonywać. Osoba z niepełnosprawnością, ukończywszy studia w Uniwersytecie Opolskim może być zatem tak samo dobrze przygotowanym do pracy nauczycielem, pedagogiem, specjalistą z zakresu socjologii, politologii, pracownikiem administracji publicznej, historykiem itd., jak osoby zdrowe i pełnosprawne. W procesie dydaktycznym dostosowywany jest dla osób ze szczególnymi potrzebami nie tylko sposób przekazywania wiedzy, a również zmiany form zaliczeń, inny sposób pozyskiwania materiałów dydaktycznych, inny sposób odbioru informacji od wykładów.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na kluczowy dokument formalny, który został opracowany i przyjęty w efekcie realizacji projektu *Uczelnia Dostępna*, czyli *Politykę Zarządzania Niepełnosprawnością*. Uczelnia wyraźnie podkreśla cele, które chciałaby zrealizować oraz sposób oraz metody, dzięki którym chce je osiągnąć. Tym samym niepełnosprawność staje się dla naszej uczelni kwestią, którą można, ale również należy w efektywny sposób zarządzać.

Osoby z niepełnosprawnościami poza oczywistymi przeszkodami infrastrukturalnymi spotykają się również z trudnościami dotyczącymi codziennego funkcjonowania w procesie dydaktycznym uczelni. Problemy te dotyczą np. możliwości sporządzania notatek z zajęć oraz przygotowania się na kolejne, przygotowania prezentacji czy wygłoszenia klasycznego referatu. Kwestią wartą podkreślenia jest przygotowanie się osób z niepełnosprawnościami do egzaminów i zaliczeń przewidzianych w programie studiów. Oczywiście niezwykle przydatne są tu komputery wyposażone bądź w oprogramowanie lub zawierające ułatwienia funkcjonalne, które znacznie wspomagają proces dydaktyczny dedykowany osobom z niepełnosprawnościami.

Kolejnym, choć wydawałoby się mniej znaczącym problemem, jest planowanie zajęć dydaktycznych z uwzględnieniem potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością. W gruncie rzeczy jest to kwestia niezwykle istotna, a bardzo często nieuwzględniana przez osoby zajmujące się planowaniem zajęć edukacyj-

nych. Osoby ze szczególnymi potrzebami zazwyczaj na początku studiów nie chcą wykazywać oficjalnie swojej niepełnosprawności. Wynika to z obawy przed różnymi niebezpieczeństwami, które realnie nie występują. Nie wszystkie osoby z problemami ruchowymi chcą dostosowania miejsca odbywania zajęć. Osoby z zaburzeniami psychicznymi mają największe obawy w związku z przedstawieniem orzeczenia, co też przekłada się na brak możliwości dostosowania dla nich sal zajęciowych.

Co istotne, wsparcie udzielane jest i powinno nadal być każdej osobie, która to zgłosi. Wbrew powszechnej opinii nie wszystkie osoby z niepełnosprawnościami chcą i potrzebują zindywidualizowanego wsparcia. Wiele osób jest bardzo samodzielnych, a wielu pomimo przedstawienia możliwości dostosowania dla nich odmawia tej pomocy.

Naprzeciw wymogom stawianym instytucjom, w których kształcą się osoby z niepełnosprawnością wyszedł Uniwersytet Opolski wraz ze swoimi pracownikami dydaktycznymi oraz obsługą administracyjną uczelni, która na wielu płaszczyznach ma styczność ze studentami z niepełnosprawnościami. Kluczową rolę odgrywa tu **Biuro Osób Niepełnosprawnych** (dalej: BON) w Uniwersytecie Opolskim, **Centrum Wsparcia Psychologiczno-Terapeutycznego** UO (dalej: CWPT) oraz **Pełnomocnik Rektora UO ds. Osób Niepełnosprawnych**. BON, CWPT jak również pełnomocnik odgrywają niezwykle istotną rolę w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością w Uniwersytecie Opolskim oraz w procesie dydaktycznym³.

Do BON w kwestii funkcjonowania w przestrzeni uczelni, problemach administracyjnych oraz tych związanych z procesem dydaktycznym mogą zwracać się studenci z niepełnosprawnością, a także wykładowcy, którzy prowadzą z nimi zajęcia. Uzyskają tam wszelkie możliwe informacje dotyczące nie tylko analizowanego tu procesu dydaktycznego, ale także te związane z funkcjonowaniem osób z niepełnosprawnością w przestrzeni Uniwersytetu Opolskiego. BON przekazuje wskazówki i zalecenia (na prośbę studenta) dla wykładowców w związku z trudnościami zdrowotnymi bez podawania i opisywania ich. Polega to na sposobie przekazu informacji, materiałów, itp.

W omawianiu analizowanej problematyki niezwykle istotne są działania mające na celu wspomoczenie studentów z niepełnosprawnością w procesie uczenia się i w ogóle funkcjonowania jako takiego w przestrzeni akademickiej. W ta-

³ Przykładem może tu być obowiązująca procedura rekrutacyjna. BON wraz z osobami z zespołu ds. rekrutacji ustaliło i opracowało informację dla kandydatów, która pojawiać się będzie w IRK. Każdemu kandydatowi wyświetlona zostanie tabela informacyjna o BON oraz Centrum Wsparcia Psychologiczno-Terapeutycznego. Dodatkowo na stronach rekrutacyjnych dodano „okienko”, gdzie kandydat będzie miał możliwość wpisania swoich potrzeb związanych z dostępnością już podczas rekrutacji.

kim przypadku BON może także pośredniczyć, oczywiście na prośbę studenta, w rozmowach z wykładowcą dotyczących dodatkowych zajęć, dzięki którym student mógłby przyswoić sobie materiał obowiązkowy.

Bardzo ważnym elementem w konstrukcji procesu uczenia się w Uniwersytecie Opolskim pod kątem osób niepełnosprawnych jest „Program asystencki”. Ten kluczowy dla sprawnego funkcjonowania studentów z niepełnosprawnością w procesie dydaktycznym program dedykowany jest dla pozostałych studentów chcących pomagać swoim kolegom i koleżankom z niepełnosprawnością. Podkreślić tu należy, że program przewiduje honorarium dla asystentów, choć nie jest to najistotniejsza kwestia dla studentów już funkcjonujących w programie lub aplikujących do niego. Często bowiem dopiero w późniejszym etapie dowiadują się oni o takiej możliwości, a pomoc to dla nich to zwyczajny koleżeński odruch. Pomagają oni w procesie dydaktycznym, w przyswojeniu wymaganych programem materiałów i partii wiedzy. Niezbędna jest często pomoc w zwyczajnych czynnościach codziennych, jak przemieszczanie się czy kontakty i komunikacja z wykładowcą, w których asystent jest często bardzo potrzebnym lub nawet niezbędnym pośrednikiem. Niejednokrotnie osoby z niepełnosprawnością narządów mowy, wyrażają swoje myśli w sposób specyficzny, cicho lub pozornie niezrozumiale. Zatem w tym przypadku pomoc osoby znającej sposób mówienia studentek i studentów w niepełnosprawnościami jest nieodzowna. Uczestnicy „Programu asystenckiego” przypominają swoim podopiecznym o egzaminach, zaliczeniach, kolokwiach, pomagają im w nauce, czytają publikacje naukowe niezbędne do zajęć, odbierają książki z biblioteki, pomagają w pisaniu prac, przepisywaniu notatek i przygotowaniu prezentacji. Z danych uzyskanych z BON wynika, że w Uniwersytecie Opolskim liczba chętnych do podjęcia takiego zadania systematycznie wzrasta, co jest niewątpliwym sukcesem i świadczy bardzo dobrze o studentach, którzy pomagają i chcą pomagać swoim rówieśnikom z niepełnosprawnością i coraz częściej taka forma pomocy znajduje zrozumienie wśród wspólnoty studenckiej Uniwersytetu Opolskiego.

Studenci wszystkich kierunków w Uniwersytecie Opolskim muszą obowiązkowo uczestniczyć w zajęciach z nowożytnych języków obcych, jeden z nich powinni opanować w stopniu przewidzianym programem nauczania. Tu jednak osoby z wadami wzroku lub słuchu, a także ograniczonymi możliwościami przyswajania wiedzy mogą napotkać na spore trudności. Nauka kończy się egzaminem, który studenci z niepełnosprawnością muszą zaliczyć podobnie, jak ich pełnosprawni koledzy i koleżanki. Najczęściej informacjami o ewentualnych wadach wzroku czy słuchu może dysponować BON, ale Biuro posiada tę wiedzę jedynie w sytuacji, gdy sami studenci chcą tego rodzaju wsparcia.

Aby skorzystać z dodatkowych zajęć z języków obcych student zgłasza się do BON i składa odpowiedni wniosek. Tu też student powinien zadeklarować język, który wybiera, a także opisać trudności (związane z niepełnosprawnością) z jego uczeniem lub przeszkody w jego przyswojeniu. W dalszej kolejności biuro przekazuje taki wniosek do Studium Języków Obcych w Uniwersytecie Opolskim, a tam informowani są o tym poszczególni wykładowcy. Wówczas dydaktycy dostosowują sposób prowadzenia zajęć dla potrzeb studentów z niepełnosprawnością, oczywiście przy zachowaniu obowiązującego materiału dydaktycznego. Mogą w takich przypadkach odbywać się też zajęcia indywidualne, a wykładowcy opracowują odpowiedni proces nauczania uwzględniający specyfikę studenta z niepełnosprawnością. Zdarza się, że takie osoby nie informują BON o konieczności dostosowania procesu nauczania do ich możliwości i dopiero na zajęciach w grupach okazuje się, że są studenci, którzy wymagają odpowiedniego podejścia dydaktycznego. Wówczas wykładowcy Studium Języków Obcych już osobiście proponują studentom z niepełnosprawnością indywidualną i dostosowaną do ich potrzeb, formę nauki języka obcego, a także potrzebne pomoce dydaktyczne oraz materiały do nauki.

Na stronie internetowej BON Uniwersytetu Opolskiego znajdują się również zalecenia opracowane przez Fundację Instytutu Rozwoju Regionalnego, które dotyczą wskazówek dla prowadzących zajęcia dydaktyczne z języków obcych dedykowanych dla studentów z niepełnosprawnością. Prezentowany tam materiał pomocniczy uwzględnia takie niepełnosprawności jak: niepełnosprawność mowy, słuchu, wzroku oraz ruchową. We wszystkich tych przypadkach studenci powinni mieć stawiane te same wymagania, jak w przypadku pozostałych osób uczęszczających w zajęciach z tą jednak różnicą, że przekazywanie materiału powinno być dostosowane do możliwości studentów z wymienioną wyżej niepełnosprawnością. Oczywiście w miarę możliwości należy takim osobom przelać realizowany materiał dydaktyczny w formie elektronicznej, który poprzez odpowiednie urządzenia przetwarzające, będzie możliwy do opanowania przez studenta. W każdym przypadku weryfikacja wiedzy musi nastąpić podobnie jak w przypadku pozostałych studentów, choć biorąc pod uwagę niepełnosprawność ruchową (kłopoty z pisaniem) zaleca się egzamin w formie ustnej⁴.

W przypadku osób niewidomych prowadzący zajęcia na początku powinien zorientować się czy miejsce jakie zajmuje taka osoba w sali dydaktycznej jest odpowiednie oraz zezwolić na nagrywanie zajęć, co nie kłóci się z prawami autorskimi, a dla takiej osoby jest często jedynym sposobem na zrobienie nota-

⁴ A, Wójtowicz, *Wskazówki dla osób prowadzących zajęcia dydaktyczne ze studentami z niepełnosprawnością mowy*, http://bon.uni.opole.pl/wp-content/uploads/FIRR_Wskazówki-dla-osób-prowadzących-zajęcia-dydaktyczne.pdf [dostęp 20.04.2023]

tek. Należy także nie zwracać uwagi na wykorzystywane przez takich studentów narzędzia optyczne i inne ułatwiające im udział w zajęciach⁵.

Znacznie więcej czasu należy natomiast poświęcić studentom z wadami mowy, zachęcając ich jednocześnie do wypowiadania się na zajęciach. W razie niezrozumienia wypowiedzi niewskazane jest proszenie o ponowne jej powtórzenie. W takiej sytuacji można zadać studentowi pytanie wspomagające, wymagające krótkiej odpowiedzi, która pozwoli na zrozumienie wcześniejszej wypowiedzi. Oczywiście w każdej z takich sytuacji należy takiej osobie stworzyć możliwie jak najbardziej komfortowe warunki mówienia i wyeliminować okoliczności stresogenne. W przypadku wygłaszania referatów, prezentacji lub odpowiedzi ustnych można zachęcić studenta do przekazania większej części treści na slajdach lub prezentowania swojej pracy przed mniejszym gronem kolegów i koleżanek⁶.

W przypadku studentów niesłyszących lub słabosłyszących zaleca się prowadzenie zajęć i wypowiadanie kwestii dotyczących analizowanego materiału wyraźnie i w miarę możliwości wolno z minimalnie zwiększonym natężeniem głosu. Oczywiście nie można w tym przypadku w sposób nienaturalny zmniejszać tempa wypowiedzi ani zmieniać czy przejawiać artykulację poszczególnych zdań lub całości. Należy również za każdym razem upewnić się czy tacy studenci patrzą na nas, co może znacznie ułatwić im zrozumienie wypowiedzianych przez prowadzącego słów z mimiki i ruchu warg. Należy także stać w miejscu dobrze oświetlonym, co również powinno wpłynąć na możliwie najszersze zrozumienie przekazywanych przez prowadzącego informacji w czasie zajęć dydaktycznych, a zdania powinny być zwięzłe i możliwie najkrótsze. Zaleca się także mieć pod ręką długopis i kartkę, co może w niektórych przypadkach ułatwić komunikację⁷.

Kolejnymi zajęciami obowiązkowymi dla wszystkich studentów w Uniwersytecie Opolskim są zajęcia z wychowania fizycznego. Wbrew powszechnie panującym opiniom i stereotypom o niemożności uczestniczenia w zajęciach WF osobom z niepełnosprawnością Studium Wychowania Fizycznego i Sportu w Uniwersytecie Opolskim opracowało specjalne moduły aktywizujące takie osoby. Studenci z niepełnosprawnością mogą uczestniczyć w całym bloku różnorodnych gier umysłowych, na czele oczywiście z szachami. Mogą oni także wziąć udział w zajęciach mających na celu rozbudowę muskulatury górnych części ciała. Ćwiczenia te są dedykowane osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, choć oczywiście nie tylko. Studium Wychowania Fizycznego

5 Tamże.

6 Tamże.

7 Tamże.

i Sportu w Uniwersytecie Opolskim jest w posiadaniu specjalnie opracowanych i skonstruowanych urządzeń służących osobom z niepełnosprawnością ruchową. Są to poziome rowery rehabilitacyjne, odpowiednie przyrządy do ćwiczeń stymulujące mięśnie brzucha, suwnica Smitha na wyciągu BB-VP. Oczywiście wszystkie te ćwiczenia odbywają się pod nadzorem wykwalifikowanej kadry dydaktycznej i mają na celu nie tylko uzyskanie pozytywnej oceny z przedmiotu, ale również poprawę sprawności ruchowej osób z niepełnosprawnością. Istotnym elementem jest także podniesienie sprawności fizycznej, nawet w przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Warto też dodać, że prowadzone są także zajęcia dla osób z niepełnosprawnościami, które są specjalnie dostosowane do potrzeb i możliwości zapisanych w grupie studentów.

Należy pamiętać, iż studenci z niepełnosprawnością mają możliwość uczestniczenia również w innych zajęciach organizowanych przez Studium Wychowania Fizycznego. Student sam może ocenić swoje umiejętności i możliwości i jeżeli uzna, iż jego sytuacja zdrowotna pozwala mu na uczestnictwo np. w zajęciach z tenisa stołowego, może wtedy z inną grupą zaliczyć ten przedmiot.

Osoba z niepełnosprawnością spoza Opola, która chce rozpocząć studia na UO musi równocześnie ustalić czy istnieje możliwość zakwaterowania jej w Domu Studenta – jakie istnieją bariery architektoniczne i komunikacyjne. Uniwersytet Opolski posiada cztery akademiki, z których jeden jest dostosowany (podjazdy, urządzenia sanitarne) do potrzeb osób niepełnosprawnych. W DS. Niechcic jedno piętro przystosowane dla osób niepełnosprawnych (I piętro): toalety dostosowane, w pokojach znajdują się meble dostosowane dla niepełnosprawnych tzn. biurka z elektryczną regulacją wysokości, szafy ubraniowe (posiadają obniżany drążek do zawieszania ubrań), na łózkach materace z certyfikatami dla os. niepełnosprawnych), szeroka kuchnia aby osoby na wózku mogły się swobodnie poruszać, dodatkowo w pokojach są poręcze zarówno przy umywalkach oraz toalecie. W modułach nie ma progów. Prysznic również jest zrobiony na płasko oraz są dostępne krzeselka prysznicowe, dodatkowa poręcz pod prysznicem

Pomimo starań nadal istnieją bariery, które mogą znacznie utrudnić lub wręcz uniemożliwić studiowanie. Wynika to z niewiedzy w tym zakresie, ograniczonych możliwości finansowych, np. przy montażu wind potrzebnych osobom z niepełnosprawnością ruchową pomija się możliwość instalacji oznaczeń w alfabecie Braille'a. Nadal dużym problemem pozostaje niedostosowanie form komunikacji pracowników DS. do specjalnych potrzeb osób z niepełnosprawnością. Zasady zakwaterowania w DS dla osób niepełnosprawnych są takie

same jak dla pozostałych studentów – Regulamin DS. określa jednakowe reguły zakwaterowania dla wszystkich studentów – z zaznaczeniem, że pokoje jednoosobowe w pierwszej kolejności przyznawane są osobom niepełnosprawnym. Dodatkowo w innych akademikach pokoje jednoosobowe mogą otrzymać osoby z niepełnosprawnościami innymi od ruchowych. W DS. Niechcic są pokoje dwuosobowe dla osób z niepełnosprawnościami. Jednolity jest też cennik oraz wzory dokumentów.

Z przedstawionego tu ogólnego opisu sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Uniwersytecie Opolski wynika, iż uczelnia aktywnie reaguje na pojawiające się z biegiem czasu potrzeby OzN, wprowadzono odpowiednie standardy organizacyjnie i systematycznie poszerza się zakres dostępności i ułatwień infrastrukturalnych, choć oczywiście można tu dostrzec także pewnie braki w wdrażaniu odpowiednich procedur.

Podręcznik ma się zatem przyczynić do poprawy tej sfery kontaktu, współpracy i wsparcia osób z niepełnosprawnościami, nie tylko na poziomie infrastrukturalnym, ale także, a może przede wszystkim, świadomościowym. Stanowić będzie formę materiału, który pracownicy, przeszkoleni m.in. w cyklu szkoleń realizowanych w ramach projektu *Uczelnia Dostępna*, będą mogli wykorzystać w praktyce działania na różnych stanowiskach pracy: administracyjnych, nauczycielskich i technicznych.

I. DIAGNOZA

1. Standardy współpracy z osobami z niepełnosprawnością

Polityka Uniwersytetu Opolskiego w zakresie udzielania pomocy i zapewniania pełnego udziału w procesie kształcenia studentom z niepełnosprawnością wynika bezpośrednio z obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa i jest jego realizacją. Z ogólnopolskich aktów prawnych wynikają z kolei zarządzenia i rozwiązania wewnętrzne Uniwersytetu Opolskiego, które także stanowią standardy postępowania wobec studentów z niepełnosprawnością.

1.1. Ogólnopolskie regulacje prawne dot. OzN

- *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku* (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483) zapewnia równość wszystkich obywateli wobec prawa, przyznając im prawo do równego traktowania przez władze

publiczne. Podkreśla, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny (art. 32.). Nadto osobom niepełnosprawnym władze publiczne powinny udzielać pomocy w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69). Zgodnie z art. 70. Konstytucji każdy obywatel ma prawo do nauki, a władze publiczne mają obowiązek zapewnienia obywatelom powszechnego i równego dostępu do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów.

- *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U. z 2018 r. poz. 1668) gwarantuje w art. 11. ust. 6. stwarzanie osobom z niepełnosprawnością warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na uczelnię w celu odbywania kształcenia, w kształceniu oraz w prowadzeniu badań naukowych. Zgodnie z art. 86., ust. 2. student może ubiegać się o przyznanie stypendium dla osób z niepełnosprawnością, natomiast art. 89. precyzuje, że stypendium dla osób z niepełnosprawnością może otrzymać student posiadający orzeczenie o niepełnosprawności, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo odpowiednie orzeczenie. Uprawnienia do pobierania stypendium ma także doktorant (art. 209. ust. 7.). Zgodnie z art. 93. ust. 7. w przypadku gdy niepełnosprawność powstała w trakcie studiów lub po uzyskaniu tytułu zawodowego, student może otrzymać świadczenie, o którym mowa w art. 86 - przysługuje ono przez dodatkowy okres 12 semestrów. Środki finansowe na szkolnictwo wyższe i naukę przeznacza się m. in. na zadania związane z zapewnieniem osobom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie przyjmowania na studia, do szkół doktorskich, kształceniu na studiach i w szkołach doktorskich lub prowadzeniu działalności naukowej (art. 365, ust. 6). Jak widać przywołane przepisy dotyczą tylko niepełnosprawnych studentów i doktorantów. W Ustawie nie ma natomiast mowy o niepełnosprawnych nauczycielach akademickich. W odniesieniu do innych pracowników uczelni wyższych („pracowników niebędących nauczycielami akademickimi”) – w tym także niepełnosprawnych, stosuje się najczęściej przepisy Kodeksu pracy, jeśli nie regulują ich zapisy Ustawy.
- *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 roku Karta Praw Osób Niepełnosprawnych* zawiera katalog dziesięciu praw, których realizacja powinna przyczynić się do pełnej integracji/włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością. Wprawdzie dokument ten nie posiada mocy prawnej, która gwarantowałaby osobom z niepełnosprawnością określone uprawnienia, jednak stanowi istotne zobowiązanie dla władz

publicznych do podejmowania wysiłków na rzecz zagwarantowania osobom z niepełnosprawnością realizacji praw określonych w Uchwale. Należy podkreślić, że treści zawarte w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych są zgodne z zapisami Konstytucji RP, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych oraz z aktami prawa międzynarodowego i wewnętrznego (§2.). W karcie wskazano prawa osób z niepełnosprawnością przede wszystkim do (§1.):

- a) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- b) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny;
- c) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną;
- d) nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej;
- e) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
- f) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych;
- g) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym;
- h) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej;
- i) posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz dokonywania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;

- j) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

1.2. Przepisy międzynarodowe

- *Konwencja z dnia 13 grudnia 2006 r. o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169) została sporządzona w Nowym Jorku, a w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej podpisał ją Prezydent RP Bronisław Komorowski. Celem Konwencji jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Zgodnie z art. 1. osoby z niepełnosprawnością to te, „które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”. Szczególnie istotny dla podejmowanych tu rozważań jest art. 24. Konwencji dotyczący edukacji. Jest tu mowa m. in. o prawie osób z niepełnosprawnością do edukacji włączającej umożliwiającej integrację na wszystkich poziomach edukacji i w kształceniu ustawicznym. W ustępie 54. tego artykułu osoby z niepełnosprawnością powinny mieć „dostęp do powszechnego szkolnictwa wyższego, szkolenia zawodowego, kształcenia dorosłych i możliwości uczenia się przez całe życie, bez dyskryminacji i na zasadzie równości z innymi osobami”. By to uczynić Państwa Strony zobowiązały się do zapewnienia racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnością.

1.3. Pozostałe akty prawne gwarantujące prawa osobom z niepełnosprawnością

W społeczności akademickiej obecność osób z niepełnosprawnością dotyczy także pracowników uczelni. To osoby, które na co dzień mogą być nauczycielami akademickimi, pracownikami administracji lub obsługi uczelni. Każdy pracownik, również z niepełnosprawnością również, podlega przepisom *Kodeksu pracy*. Jednak pracownicy z orzeczeniem o niepełnosprawności mają dodatkowe uprawnienia pracownicze, wynikające z *Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz.U. 2021 poz. 573). Uprawnienia pracownika z niepełnosprawnością mogą dotyczyć kilku zagadnień:

- a) W myśl art. 15. ww. Ustawy **czas pracy** osoby z niepełnosprawnością nie może przekraczać 8 godzin na dobę oraz 40 godzin tygodniowo. Czas pracy osoby z niepełnosprawnością posiadającej orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym lub umiarkowanym nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Jednocześnie osoba z niepełną sprawnością nie może być zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Artykułu 15. nie stosuje się do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz w sytuacji gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz medycyny pracy wyrazi na to zgodę.
- b) Pracownik z niepełnosprawnością ma prawo do dodatkowej **przerwy w pracy** na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas przerwy wynosi 15 minut i jest on wliczany do czasu pracy (art. 17.).
- c) Jednocześnie opisane powyżej normy nie mogą powodować obniżenia wysokości wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości (art. 18. ust. 1.). „Godzinowe stawki wynagrodzenia zasadniczego, odpowiadające osobistemu zaszeregowaniu lub zaszeregowaniu wykonywanej pracy, przy przejściu na normy czasu pracy, o których mowa w art. 15, ulegają podwyższeniu w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar czasu pracy do tych norm” (ust. 2.).
- d) Osobie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym, przy czym prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa dopiero po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności (art. 19. ust. 1.). Jednak co istotne, ww. urlop „nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów” (ust. 2.). „Jeżeli wymiar urlopu dodatkowego, o którym mowa w ust. 2, jest niższy niż 10 dni roboczych, zamiast tego urlopu przysługuje urlop dodatkowy określony w ust. 1.” (ust. 3.).
- e) Zgodnie z art. 20. ust. 1. komentowanej Ustawy osoba z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym lub znacznym może korzystać także z **prawa do zwolnienia od pracy** z zachowaniem prawa do wynagrodzenia: w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, jednak nie częściej niż jeden raz w roku, z zastrzeżeniem art. 10f ust. 1. pkt 2.; oraz „w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy”. Wynagrodzenie za czas zwolnień od pracy, o których mowa powyżej, jest obliczane

jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy (ust. 2.). Ustęp 3. wskazuje natomiast, że łączny wymiar urlopu określonego w art. 19 ust. 1 i zwolnienia od pracy, o którym mowa w ust. 1. pkt. 1, nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

Dodatkowe przepisy związane z udzielaniem zwolnień od pracy określa *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 maja 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania zwolnień od pracy osobom o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym* (Dz.U. 2003 nr 100 poz. 927).

1.4. Regulacje prawne obowiązujące na Uniwersytecie Opolskim

Na Uniwersytecie Opolskim istnieją wewnętrzne uregulowania, które określają zasady udzielania pomocy i zapewniania pełnego udziału w procesie kształcenia studentom i doktorantom z niepełnosprawnością.

- Polityka Zarządzania Niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego wprowadzona na uczelni *Zarządzeniem nr 54/2023 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 13 lipca 2023 r. w sprawie wprowadzenia polityki zarządzania niepełnosprawnością w Uniwersytecie Opolskim* (patrz Aneks)
- *Regulamin studiów Uniwersytetu Opolskiego* obowiązujący od 11 kwietnia 2022 r. zawiera zapisy dotyczące zasad studiowania przez studentów z niepełnosprawnością. Wymienić tu należy §39. (jedyne w Regulaminie studiów, który odnosi się wprost do studentów z niepełnosprawnością) dotyczący studiowania według **indywidualnej organizacji studiów** (IOS). Zgodnie z nim o IOS może ubiegać się m. in. osoba z niepełnosprawnością (ust. 1. pkt. 3.), „studentowi z niepełnosprawnością oraz studentowi będącemu rodzicem – dziecka do trzeciego [3] roku życia – zgoda może być udzielona na cały okres studiów” (ust. 4.). Student z niepełnosprawnością powinien ustalić z prowadzącym zajęcia indywidualne terminy i sposoby realizacji obowiązków wynikających z harmonogramów studiów, a w szczególności zasady dostosowania warunków odbywania studiów do rodzaju niepełnosprawności. Jest to dosyć szerokie ujęcie tego zagadnienia, zwłaszcza że wymaga ono od nauczyciela akademickiego specjalistycznej wiedzy w zakresie kształcenia osób z niepełnosprawnością. Pewną podpowiedzią jest tutaj odesłanie (ust. 12.) do zarządzenia Rektora Uniwersytetu Opolskiego w sprawie. zasad dostosowania warunków odbywania studiów przez osoby z niepełnosprawnością. To zarządzenie zostało omówione poniżej.
- *Zarządzenie nr 58/2019 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie: stosowania rozwiązań alternatywnych wobec stu-*

dentów i doktorantów z niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego⁸, którego głównym założeniem jest to by wszystkie rozwiązania alternatywne stosowane na Uniwersytecie Opolskim wobec studentów i doktorantów z niepełnosprawnością w celu wyrównania ich szans były zgodne z zasadą nie zmniejszania wymagań merytorycznych (§1.). Realizacja tego celu spoczywa na Dyrektorze Biura Dydaktyki i Spraw Studenckich UO oraz na Prorektorze ds. studenckich UO, którzy posiadają uprawnienia do podejmowania decyzji w sprawach związanych z realizacją procesu kształcenia przez osoby z niepełnosprawnością. Wśród rozwiązań alternatywnych, które są w ich gestii, można wymienić:

- a) **zmianę sposobu uczestnictwa w zajęciach**, polegającą w szczególności na „zwiększeniu standardowo dopuszczalnej absencji; zmianie trybu zajęć na eksternistyczny lub na indywidualną organizację studiów (IOS) począwszy od pierwszego roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych; zmianie form sprawdzania wiedzy w trakcie trwania zajęć” (§2. ust. 1. pkt. 1-3.);
- b) możliwość włączania do **udziału w zajęciach osób trzecich**, w szczególności w rolach tłumaczy języka migowego, lektorów, stenotypistów, asystentów laboratoryjnych pomagających studentom z niesprawnością rąk (§2. ust. 2.);
- c) wyznaczenie innych **ekwiwalentnych działań** polegających w szczególności na udziale w innych zajęciach oraz zmianie formy odbywania praktyk w sytuacji, gdy student z powodu niesprawności lub choroby nie zrealizował danego kursu (§2. ust. 3.);
- d) możliwość **zmiany trybu zdawania egzaminów lub uzyskiwania zaliczeń** danego przedmiotu poprzez przedłużenie czasu trwania egzaminu lub zaliczenia, stosowanie dodatkowych urządzeń technicznych, ułatwiających przetwarzanie informacji i ich utrwalanie, zmianę formy egzaminu – z pisemnego na ustny lub z ustnego na pisemny, włączanie do egzaminu osób trzecich, ułatwiających przetwarzanie lub utrwalanie danych, zmiana miejsca odbywania egzaminu (§3.);
- e) zgodnie z Zarządzeniem jeśli niesprawność lub choroba studenta uniemożliwia mu zaliczenie przedmiotów przewidzianych w ramach sesji egzaminacyjnej, student może **wnioskować o przesunięcie terminów zaliczenia** poszczególnych przedmiotów poza okres trwania sesji, także po I semestrze studiów (§4. ust. 1.).

8 Zarządzenie znowelizowano Zarządzeniem nr 109/2022 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 25 listopada 2022 r. w sprawie zmiany i ogłoszenia tekstu jednolitego zarządzenia nr 58/2019 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 7 listopada 2019 r. w sprawie: stosowania rozwiązań alternatywnych wobec studentów i doktorantów z niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego. Zob. <http://bdss.uni.opole.pl/wp-content/uploads/2022/11/ZR-109-2022.pdf> [20.04.2023]

- *Zarządzenie nr 79/2022 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 30 września 2022 r. w sprawie zmiany i ogłoszenia tekstu jednolitego zarządzenia nr 36/2011 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przyznawania usługi asystenta osoby z niepełnosprawnościami dla studentów Uniwersytetu Opolskiego z niepełnosprawnością* (zwany dalej Regulaminem), które uprawnia studentów Uniwersytetu Opolskiego posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie, o którym mowa w art. 5 oraz art. 62 Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do korzystania z usług **asystenta osoby z niepełnosprawnością**. Regulamin określa zasady i terminy ubiegania się o przyznanie usługi asystenta osoby z niepełnosprawnością (§3. ust. 1-2.), wykaz dokumentów, które należy dołączyć do wniosku o przyznanie usługi asystenta (§3. ust. 3-4.), wskazując jednocześnie możliwy zakres usług asystenckich (§4. ust. 4.). Zawarto w nim również obowiązki studenta z niepełnosprawnością w trakcie realizacji usługi (§3. ust. 4.) oraz obowiązki jego asystenta (§4. ust. 5-6.), a także zasady sprawowania nadzoru formalnego i merytorycznego nad realizacją postępowań dotyczących przyznania usługi asystenta studentom z niepełnosprawnością (§5.). Delegację do realizacji i nadzoru tej usługi posiada Dyrektor Biura Dydaktyki i Spraw Studenckich UO wraz z pracownikami Obsługi Studentów z Niepełnosprawnościami.
- *Regulamin świadczeń dla studentów i doktorantów Uniwersytetu Opolskiego*, będący załącznikiem do Zarządzenia nr 104/2020 Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 15 września 2020 r. przeznaczają Rozdział III. §14. na omówienie problematyki stypendiów dla osób z niepełnosprawnością. Wskazano w nim, że stypendium takie może otrzymać student posiadający orzeczenie o niepełnosprawności, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie, o którym mowa w art. 5 oraz art. 62 ustawy o rehabilitacji, niezależnie od innych świadczeń, na jednym, wskazanym przez studenta kierunku studiów (ust. 1.). W celu uzyskania tego świadczenia student musi złożyć w określonym terminie wnioski poprzez platformę USOSweb (ust. 2.). Ponadto, w §7. ust. 5. zapisano, że przypadku gdy niepełnosprawność powstała w trakcie studiów lub po uzyskaniu tytułu zawodowego, stypendium dla osób z niepełnosprawnością przysługuje przez dodatkowy okres 12 semestrów.
- *Regulamin pracy Uniwersytetu Opolskiego* obowiązujący od 06.04.2021 r. poświęca pracownikom z niepełnosprawnością jeden punkt w Rozdziale XI. Przepisy BHP i ochrona przeciwpożarowa. W §44. ustęp 2. pkt. 5, napisano że „Pracodawca obowiązany jest chronić zdrowie i życie Pracowników przez

zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki”. Następnie wymieniono się kilka obowiązków pracodawcy, w tym mówiące o tym to, że pracodawca powinien uwzględniać ochronę zdrowia młodocianych, pracownic w ciąży lub karmiących dziecko karmiących dziecko w sposób naturalny oraz pracowników niepełnosprawnych w ramach podejmowanych działań profilaktycznych.

Reasumując, w ostatnich latach w dziedzinie współpracy z osobami z niepełnosprawnością pojawiło się wiele nowych rozwiązań, które oparte są na międzynarodowych, krajowych i lokalnych standardach. Stworzone ustawodawstwo ma na celu realizację założeń wynikających z Konstytucji RP, zwłaszcza z art. 69. zgodnie z którym „osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej”. W ślad za tym istnieją uregulowania prawne dla osób z niepełnosprawnością ruchową, wzrokową, słuchową itd., dla rodziców i opiekunów osób z niepełnosprawnością, dla niepełnosprawnych pracowników, dla uczniów i studentów, dla niepełnosprawnych klientów czy nawet turystów, którzy stosują m. in. przepisy o korzystaniu z usług przewozowych.

Podchodząc do zagadnienia standardów w kontekście funkcjonowania uczelni wyższych wydaje się, że największą uwagę przykładą się do rozwiązań ukierunkowanych na studentów z niepełnosprawnością. Także kwestie odnoszące się do pracowników z niepełnosprawnością, ale niebędących nauczycielami akademickimi dookreślone zostały stosunkowo dobrze. Pewne niedociągnięcia w tej kwestii można obserwować w przypadku nauczycieli akademickich zatrudnionych na wyższych uczelniach w Polsce. Problemy nauczycieli akademickich z niepełnosprawnością są właściwie niedostrzegane, zarówno przez prawo, jak i badania naukowe. Stąd w niniejszym zestawieniu zabrakło standardów dla tej „specyficznej” grupy zawodowej, która tylko fragmentarycznie może korzystać z zapisów Kodeksu pracy i Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Przyjęta w lipcu 2023 r. polityka zarządzania niepełnosprawnością na Uniwersytecie Opolskim natomiast jest nie tylko formą deklaracji dostępności naszej Uczelni, ale i wyznacza cele pracy w tym zakresie na kolejne lata.

II. REKOMENDACJE / CENNE WSKAZÓWKI

1. Aspekty współpracy z osobami z niepełnosprawnościami na Uniwersytecie Opolskim

Zespół Projektowy w czasie przygotowań do opracowania niniejszego Podręcznika podjął m.in. próbę zgromadzenia informacji na temat opinii pracowników i studentów o szeroko rozumianej dostępności naszej Uczelni dla osób z niepełnosprawnościami. W tym celu przygotowano narzędzie do przeprowadzenia ogólnouniwersyteckich badań ankietowych. Narzędzie oparte było na Systemie Badań Ankietowych LimeSurvey. Treść ankiety i jej zakres tematyczny był rezultatem prac zespołu projektowego. Wynikiem prac był liczący 36 pytań kwestionariusz, który posłużył kompleksowemu zbadaniu poziomu wiedzy i opinii pracowników UO nt. szeroko rozumianej współpracy z OzN. Badanie przeprowadzono w IV kwartale 2021 r. Analogiczne badanie zrealizowano wśród studentów UO wszystkich wydziałów i kierunków I kwartale 2022 r. Poniżej przedstawiamy ich usystematyzowany wynik, uzupełniony dodatkowymi informacjami na temat dostępności Uczelni dla OzN.

1.1. Infrastruktura UO

Na podstawie informacji uzyskanych w drodze badań kwestionariuszowych, przeprowadzonych w trakcie realizacji projektu, udało się zdiagnozować, jak pracownicy i studenci oceniają jakość i sposób dostępności uczelni dla OzN. Biorący udział w badaniu studenci wskazują przede wszystkim na szereg utrudnień związanych z infrastrukturą Uniwersytetu Opolskiego.

Warto zaznaczyć, iż w badaniu udział wzięli wszyscy członkowie społeczności akademickiej. Dlatego też ocena stanu dostępności była zrealizowana przede wszystkim przez osoby pełnosprawne, bazując na posiadanych przez nich wiedzy i doświadczeniu, wynikającym przede wszystkim z własnej optyki i sposobu postrzegania danej, konkretnej sytuacji. Było to niezwykle cenne badanie, gdyż ukazało potrzebę wzmocnienia procesu uświadamiania całej społeczności akademickiej z podejmowanych działań w przestrzeni dostępności, która powinna uwzględniać instytucjonalnej możliwości, ale przede wszystkim indywidualne potrzeby konkretnych osób.

Budynki zostały ocenione pod kątem wyposażenia i dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością, ale także pod kątem bieżącego użytkowania przez społeczność akademicką. W ocenie badanych obszarów kluczowymi są m.in. wąskie korytarze, niewłaściwe oznaczenia w budynkach, w tym brak pełne-

go oznaczenia sal i taśm ostrzegawczych na schodach, a także brak oznaczeń w alfabecie Braille'a, co może uniemożliwiać swobodne poruszanie się osobom niedowidzącym.

Trudności może sprawiać także samodzielna obsługa sprzętu przez osoby z niepełnosprawnością. Uczestnicy badania wskazują, że pomimo wyposażenia części budynków w podnośniki i dźwigi, przez ich specyfikę i brak regularności w korzystaniu z takich urządzeń, osoby z niepełnosprawnością nie zawsze mają wiedzę i umiejętności aby w pełni korzystać z wyposażenia i udogodnień. Jednocześnie, angażowanie osób trzecich w pomoc w uruchomieniu urządzeń jak np. przywoływanie pracowników dzwonkiem, wiąże się z dużym dyskomfortem wśród osób z niepełnosprawnością, którzy pomimo posiadanej niepełnosprawności chcieliby być samodzielni. Należy zatem dążyć do unifikacji stosowanych rozwiązań, co byłoby możliwe przy uruchomieniu znacznych środków finansowych na poziomie naszego kraju w celu wypracowania jednolitych rozwiązań komunikacyjnych.

Warto również zwrócić uwagę na potrzebę uwzględnienia potrzeb osób z niepełnosprawnościami w salach dydaktycznych. Brak wyposażenia sal w krzesła z pulpitemi dla osób leworęcznych czy ławki nieprzystosowane do osób poruszających się na wózkach inwalidzkich uniemożliwiają studentom z niepełnosprawnością zajęcie miejsca wśród kolegów i koleżanek. W efekcie osoba z niepełnosprawnością ruchową może czuć duży dyskomfort związany braku przynależności do grupy studenckiej.

Biorąc pod uwagę infrastrukturę niektórych budynków UO, warto zaznaczyć, iż istnieje możliwość przeniesienia wykładów, konsultacji do sali, która będzie w pełni dostępna dla studentów z niepełnosprawnością. Czasami zmiana w planie, tak aby wszystkie zajęcia odbywały się na parterze lub w jednym pokoju są niezwykle znaczące dla osoby, mającej trudności z przemieszczaniem się.

Powyższe oznacza, że dużym problemem w sferze zabezpieczenia potrzeb osób niepełnosprawnych w Uczelni jest brak standaryzacji wsparcia studentów niepełnosprawnych. Dostosowanie obiektów różni się, jest niejednorodne, student musi być przygotowany na fakt, iż istniejące rozwiązania w jednym budynku nie będą tożsame i kompatybilne w każdym innym, na co wskazywali ankietowani. Choć dodać należy, że infrastrukturalna standaryzacja jest niezwykle trudna do osiągnięcia przez wzgląd na inną specyfikę każdego z budynków. Dostosowania stają się zatem uniwersalne:

Tab. 1 Budynki w odniesieniu do ich dostępności dla OzN.

LP	OBIEKT	DOSTĘPNOŚĆ	UDOGODNIENIA	BARIERY	UWAGI
1	Obiekt dydaktyczny ul. Dmowskiego 7 - 9	NIE	brak	obiekt niedostosowany dla ON	W obiekcie funkcjonuje Wydawnictwo UO. Pozostała część obiektu nieużytkowana.
2	Zamek w Dąbrowie Niemodlińskiej	NIE	brak	brak dostępności do większości pomieszczeń	Obiekt nieużytkowany
3	Collegium MAIUS	TAK	Winda, podjazdy, toalety	skrzydło C - gabinety wykładowców	
4	Collegium OECONOMICUM	TAK	winda	pomieszczenia Dziekanatów parter, I piętro dobudowany obiekt	W trakcie modernizacji - likwidacja progów, wydzielenie części pod WC dla OzN, wyposażenie sanitariatów dla OzN
5	Collegium Salutis Humanae	TAK	Winda, podjazdy, platforma	AULA A1/A2 - piwnica	
6	Obiekt Biblioteka GŁÓWNA	TAK	podjazdy, platforma schodowa, toalety	magazyn Biblioteki piwnica	
7	Obiekt dydaktyczny ul. Oleska 48	TAK	winda, podjazdy, toalety	łącznik segment A	
8	Obiekt dydaktyczny ul. Oleska 22, MCBR Oleska 22A	TAK	winda, toalety		
9	Villa ACADEMICA	TAK	winda zewnętrzna, toalety	brak dostępności -I, I piętro, II piętro	
10	Obiekt sportowy ORLIK	TAK	poziom 0, dostępność do boisk	brak dostępności do szatni i toalet - progi	
11	Collegium MINUS	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
12	Collegium PAEDAGOGICUM	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
13	Collegium CIVITAS	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
14	Collegium ARTIUM	TAK	Winda, podjazdy, platforma, toalety		

15	Collegium BIOTECHNOLOGICUM	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
16	Collegium IURIDICUM	TAK	winda, schodolaz, toalety		
17	Collegium CHEMICUM	TAK	winda, toalety		
18	Collegium MEDICUM	TAK	winda, toalety, poziom 0		
19	Obiekt dydaktyczny ul. Kominka 6	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
20	Obiekt dydaktyczny LO ul. Plac Staszica 1	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
21	Obiekt dydaktyczny ul. Drzymały 1A	TAK	winda, toalety		
22	Studenckie Centrum Kultury	TAK	Winda, podjazdy, toalety		
23	Krasiejów – Pawilon Paleontologiczny	TAK	podjazdy		
24	Krasiejów – Dom Letniskowy	TAK	poziom 0		
25	Prószków MCBR	TAK	poziom 0, brak progów, toalety		
26	DS. Kmicic	TAK	winda dla niepełnosprawnych (zewnątrzna), windy wewnątrz budynku, toaleta dla niepełnosprawnych		
27	DS. Niechcic	TAK	osobne wyjście (z domofonem) z podjazdem dla niepełnosprawnych (na zewnątrz), w planach dostosowanie toalety do potrzeb osób niepełnosprawnych.		
28 29	DS Spójnik i DS Mrowisko	NIE	nie spełniają warunków pod kątem niepełnosprawności ruchowej.		

Warto uzupełnić, że w ankiecie o dostępności UO ocenie poddane zostały budynki Uniwersytetu Opolskiego, w tym akademiki, budynki jednostek administracyjnych, biblioteki oraz budynki, w których mieszczą się sale dydaktyczne. Ankietowani oceniali przystosowanie i ogólną dostępność pod kątem wyszczególnionych kryteriów:

- parking ze wskazanym miejscem dla osoby z niepełnosprawnością,
- pochylnie (podjazdy) dla wózków na zewnątrz budynku,
- windę/dźwig na zewnątrz budynku,
- pochylnie (podjazd) dla wózków wewnątrz budynku,
- obniżone krawężniki na zewnątrz budynku,
- obniżone progi lub brak progów w drzwiach wejściowych do sal wykładowych/ćwiczeniowych,
- toalety przystosowane dla osób z niepełnosprawnością,
- szerokie korytarze i in. ciągi komunikacyjne,
- kontrastowe oznaczenia przeszkód np. schodów, słupów,
- oznaczenia pomieszczeń i ciągów komunikacyjnych symbolami graficznymi, piktogramami,
- oznaczenia pomieszczeń i ciągów komunikacyjnych w alfabecie Braille'a,
- oznaczenia pomieszczeń i ciągów komunikacyjnych kodem QR,
- szerokie przejścia w drzwiach,
- brak progów w drzwiach,
- odpowiednią przestrzeń dla wózka inwalidzkiego w salach dydaktycznych,
- pętle induktofoniczne w salach dydaktycznych,
- plany rozmieszczenia sal tablice informacyjne,
- pokoje ciszy.

Budynki zostały ocenione pod kątem wyposażenia i dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością. W przestrzeni Uniwersytetu Opolskiego funkcjonują 4 domy studenta zlokalizowane w centrum Opola na terenie kampusu: między ulicami Grunwaldzką, Czapłaka, Oleską, a Katowicką: ds. Kmicic, ds. Mrowisko, ds. Niechcic, ds. Spójnik.

Poza akademikami na terenie kampusu zlokalizowana jest także część budynków dydaktycznych i administracyjnych: Collegium Iuridicum, Collegium Civitas, Collegium Chemicum, Collegium Pedagogicum i budynek Wydziału Matematyki Fizyki i Informatyki.

Pozostałe budynki Uniwersytetu Opolskiego są rozmieszczone na terenie Opola, poza kampusem UO:

- Collegium Maius, Pl. Kopernika 11A,
- Collegium Artium, ul. Wrocławska 4,
- Collegium Oeconomicum, ul. Ozimska 46,
- Collegium Medicum, ul. Oleska 48,
- Collegium Salutis Humanae, ul. Katowicka 68 (Wydział nauk o Zdrowiu,
- Budynek dydaktyczny, ul. Katowicka 68 (Wydział Nauk o Zdrowiu),
- Budynek dydaktyczny Wydziału Teologicznego, ul. Drzymały 1A,
- Budynek dydaktyczny Wydziału Przyrodniczo-Technicznego, ul. Dmowskiego 7-9.

Domy studenckie są bardzo ważnymi miejscami funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami. Przede wszystkim pod kątem miejsca zamieszkania (DS Niechcic), ale także są miejscami integracji studenckiej. Uczelnia zatem starać się zapewnić możliwie najwyższy poziom dostępności, biorąc pod uwagę możliwości finansowe i architektoniczne.

Jak wskazują ankietowani, obszary, które mogłyby zostać ulepszone dotyczą przystosowania przestrzeni akademickiej przede wszystkim do potrzeb osób słabowidzących. W szczególności potrzeby te dotyczą kontrastowego oznaczenia przeszkód, oznaczania ciągów komunikacyjnych piktogramami i grafikami czy kodami QR, które wspierają orientację w terenie oraz zamieszczanie w budynkach i ciągach komunikacyjnych informacji w alfabecie Braille'a.

Tab. 2. Dostępność akademików UO dla OzN.

Rodzaj lub forma udogodnienia dla OzN	Niechcic	Kmicic	Spójnik	Mrowisko
parking ze wskazanym miejscem dla osoby z niepełnosprawnością	na terenie kampusu			
pochylnie (podjazdy) dla wózków na zewnątrz budynku	x		x	x
windę/dźwig na zewnątrz budynku		x		
pochylnie (podjazd) dla wózków wewnątrz budynku	x	x		
toalety przystosowane dla osób z niepełnosprawnością	x	x	x	x
brak progów w drzwiach	x	x	x	x

Na Uniwersytecie Opolskim działa system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi Biblioteka UO. Obejmuje on również 11 bi-

bliotek specjalistycznych, które działają przy poszczególnych wydziałach czy instytutach wspierając ich działalność dydaktyczną, edukacyjną i badawczą. W każdej z nich oferowane są udogodnienia dla czytelników z niepełnosprawnością. Mimo tego występują również pewne niedociągnięcia, nad którymi trwają obecnie prace mające na celu ich likwidację. Występują również obszary, które wymagają jeszcze podjęcia odpowiednich działań w analizowanej tu problematyce.

Dostępność architektoniczna danej biblioteki powiązana jest z jej lokalizacją w obiektach uniwersyteckich. W poszczególnych jednostkach systemu biblioteczno-informacyjnego przedstawia się ona obecnie następująco⁹:

- Biblioteka Główna – ul. Strzelców Bytomskich 2 - wejście do budynku bez utrudnień, niski podjazd dla wózków; biblioteka mieści się na pierwszym piętrze – wjazd na piętro za pomocą windy schodowej,
- Biblioteka Wydziału Ekonomicznego – ul. Ozimska 46, p. 66 - wejście do budynku za pomocą windy z lewej strony budynku wyposażonej w dzwonek; biblioteka mieści się w przyziemiu – wjazd za pomocą zewnętrznej windy,
- Biblioteka Wydziału Filologicznego – pl. Kopernika 11, p. 011 - wejście boczne z lewej strony budynku bez utrudnień prowadzące bezpośrednio do windy; biblioteka mieści się na parterze, wejście płaskie, dostępne dla wózków,
- Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji – ul. Katowicka 87 A, s. 2.17 (I piętro) - wejście do budynku - winda zewnętrzna przy bocznym wejściu do budynku; biblioteka mieści się na pierwszym piętrze – wjazd za pomocą windy dla niepełnosprawnych,
- Biblioteka Wydziału Teologicznego - ul. Drzymały 1a - wejście do budynku - podjazd bez poręczy przy tylnym wejściu do budynku; biblioteka mieści się na pierwszym piętrze - brak udogodnień dla osób z niepełnosprawnościami – na piętro wejście schodami, zapewniona dostępność alternatywna poprzez asystę pracownika biblioteki,
- Biblioteka Wydziału Nauk o Zdrowiu - ul. Katowicka 68, p. 039 - wejście do budynku - podjazd dla wózków; biblioteka mieści się na parterze - należy jednak pokonać cztery schodki bez udogodnień; na terenie budynku komunikacja pionowa za pomocą windy,
- Biblioteka Wydziału Sztuki - ul. Wrocławska 4, p. 1.02 - wejście do budynku - płaskie, dostępne dla wózków; biblioteka mieści się na pierwszym piętrze - wjazd za pomocą windy schodowej za drzwiami wejściowymi,

9 <https://bg.uni.opole.pl/biblioteka-dla-wszystkich/>. [Dostęp: 18.08.2023].

- Biblioteka Wydziału Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej – ul. Katowicka 89 – wejście do budynku – podjazd z poręczami z prawej strony budynku; biblioteka mieści się na parterze, wejście płaskie, bez utrudnień,
- Biblioteka Instytutu Psychologii - pl. Staszica 1 (Gmach LO) p. 203 - wejście do budynku - podjazd z poręczami z tyłu budynku; biblioteka mieści się na drugim piętrze - wjazd za pomocą windy dla niepełnosprawnych,
- Biblioteka Instytutu Nauk Pedagogicznych – ul. Oleska 48 p. 318 - wejście do budynku - podjazd z poręczami od strony kampusu; biblioteka mieści się na trzecim piętrze - wjazd za pomocą windy dla niepełnosprawnych,
- Biblioteka Nauk Ścisłych, Przyrodniczych i Medycznych – ul. Oleska 48, p. 230 - wejście do budynku - podjazd z poręczami od strony kampusu; biblioteka mieści się na drugim piętrze - wjazd za pomocą windy dla osób z niepełnosprawnościami,
- Biblioteka Katedr Języka Niemieckiego i Literatury Niemieckojęzycznej - pl. Staszica 1 (gmach LO) p. 105 - wejście do budynku - podjazd z poręczami z tyłu budynku; biblioteka mieści się na pierwszym piętrze - wjazd za pomocą windy dla osób z niepełnosprawnościami.

Nie wszystkie biblioteki należące do systemu biblioteczno-informacyjnego UO są zatem w pełni przystosowane dla osób niepełnosprawnych pod względem dostępności architektonicznej¹⁰. Zależy to od budynku, w którym zostały ulokowane. Ponadto, jak wskazano w ankiecie o dostępności UO dla osób z niepełnosprawnością często infrastruktura techniczna jest przestarzała lub korzystanie z niej jest krępujące dla osoby niepełnosprawnej, np. w przypadku podnośnika znajdującego się na schodach w budynku Biblioteki Głównej i Instytutu Historii.

Jednocześnie warto wskazać, iż w nieodległej przyszłości rola Bibliotek UO w procesie zapewnienia dostępności będzie rosła¹¹. Studenci z niepełnospraw-

¹⁰ Zgodnie z obowiązującym w Uniwersytecie Opolskim regulaminem serwisu informacyjnego WWW oraz udostępniania, wdrażania i utrzymania stron WWW osoby odpowiedzialne za administrację i redakcję treści w serwisie dążą do tego, aby strona i materiały publikowane w domenie Uni Opole spełniały kryteria zawarte w Rozporządzeniu Rady Ministrów Krajowe Ramy Interoperacyjności i była zgodna ze specyfikacją WCAG (Web Content Accessibility Guidelines). W tym celu m.in. w Bibliotekach Uniwersytetu Opolskiego zastosowano szereg różnych opcji, m.in. opcję powiększania czcionki oraz możliwość zmiany kontrastu dla osób słabowidzących. Strona dopasowuje się automatycznie do danego urządzenia, na którym jest wyświetlana. Włączona jest opcja domyślnego oznaczania aktywnego linka. Linki prowadzące do serwisów zewnętrznych otwierają się w tym samym oknie, by nie stracić kontroli nad przeglądarką. Animacje nie migają w tempie szybszym niż 3 razy na sekundę. W menu serwisu znajduje się informacja na temat usług oraz udogodnień oferowanych w bibliotece osobom niepełnosprawnym. Ponadto użytkownicy biblioteki poprzez zakładkę „Postulaty w sprawie usług bibliotecznych” mogą wysłać wnioski dotyczące każdego rodzaju usprawnień jej funkcjonowania.

¹¹ Biblioteka Główna UO posiada w swoich zbiorach publikacje wydane w formie zapewniającej osobom niewidomym dostęp do treści. Stale powiększany jest zasób audiobooków, które również można wyszukać i wypożyczyć na zewnątrz poprzez katalog on-line. Zgodnie z sugestiami studentów zawartymi w ankiecie o dostępności UO dla osób z niepełnosprawnością dokonano aktualizacji Regulaminu Biblioteki w tym zakresie.

nością wskazują, iż biblioteki w poszczególnych budynkach dydaktycznych są kluczowymi miejscami, dobrze położonymi i wyposażonymi, gdzie mogą liczyć na pomoc i wsparcie, z uwzględnieniem życzliwej i kompetentnej obsługi. Zgodnie bowiem z podrozdziałem 7 *Regulaminu* korzystania z systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Opolskiego użytkownicy ze stwierdzoną niepełnosprawnością mają prawo do indywidualnych warunków korzystania ze zbiorów. Regulamin zapewnia również możliwość wypożyczania książek przez osobę upoważnioną przez czytelnika. Ustala również zasady tzw. wypożyczeń krótkoterminowych, które obejmują zbiory udostępniane na miejscu w czytelnich.

1.2. Komunikacja z OzN

Pracownicy i studenci otwarcie informują o wsparciu jakiego potrzebują w zakresie organizacji pracy i komunikacji z osobami z niepełnosprawnością. Wśród spodziewanych form wsparcia pojawiają się m.in.:

1. szkolenia i warsztaty z udziałem osób z niepełnosprawnością i/lub organizowane we współpracy ze środowiskiem osób niepełnosprawnych:
 - a. z zakresu komunikacji z osobami z niepełnosprawnością,
 - b. udzielania pierwszej pomocy,
 - c. rozróżniania rodzajów niepełnosprawności,
 - d. z udziałem osób z niepełnosprawnością,
2. opracowanie wytycznych i narzędzi dla nauczycieli akademickich, które umożliwią dostosowywanie zajęć do potrzeb osób z niepełnosprawnością
3. określenie procedur stosowanych w kontekście edukacji osób z niepełnosprawnością,
4. współpraca z wyspecjalizowaną administracją wspierającą pracowników akademickich,
5. doprecyzowanie i dostarczenie informacji nt. oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnością dostępnej w Uniwersytecie,
6. opublikowanie infografik skierowanych do pracowników i studentów.

Biblioteka Uniwersytetu Opolskiego zapewnia dostęp do bogatej oferty naukowych baz danych oraz platform książek elektronicznych, do których linki znajdują się na jej stronie WWW. Kolekcja ta obejmuje pełnotekstowy dostęp do książek i czasopism tematycznie odpowiadających zapotrzebowaniu poszczególnych jednostek UO w zakresie kształcenia, jak i prowadzonych badań. Dzięki specjalistycznemu systemowi HAN możliwe jest korzystanie ze źródeł elektronicznych za pomocą komputerów prywatnych bez konieczności przebywania na uczelni. Książki elektroniczne udostępniane są również na czytnikach, które wraz z umieszczonymi na nich publikacjami wypożyczane są w czytelni Biblioteki Głównej pracownikom naukowym, studentom i doktorantom uczelni.

Większość z tych potrzeb zostało zrealizowanych w ramach projektu Uczelnia Dostępna. Więcej szczegółów: www.dostepny.uni.opole.pl. W efekcie określone działania angażujące całe środowisko akademickie i włączające osoby z niepełnosprawnością, mają zapewnić komfort nauki i pracy wszystkim osobom - pracownikom oraz uczestnikom zajęć, bez względu na charakter i rodzaj niepełnosprawności.

W zakresie organizacji pracy i komunikacji z osobami z niepełnosprawnością proponowane rozwiązania polegają na organizacji zajęć integracyjnych dla osób na co dzień współpracujących z osobami z niepełnosprawnością czy organizacji pracy w czasie zajęć w grupach mieszanych, co pozwoli lepiej poznać i zrozumieć potrzeby osób z niepełnosprawnością.

1.3. Dobre praktyki

W Uniwersytecie Opolskim organizowane są liczne inicjatywy oddolne, prowadzone przez pracowników i studentów, które zasługują na miano dobrych praktyk. Działania podejmowane przez społeczność akademicką dotyczyły m.in:

- organizacji spotkań integracyjnych OzN,
- organizacji opieki nad OzN w formie wolontariatu od pierwszego dnia studiów OzN,
- dostosowania środków i formy przekazu do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- zbiórki i zaangażowania w akcje charytatywne,
- organizacji nieformalnych grup wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Nie znaczy to jednak, że na tym polu nie warto byłoby podjąć się poszerzenia tego katalogu, dlatego W tej części prezentujemy zestaw **rekomendacji** w odniesieniu do współpracy i komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami, wypracowanych przez Zespół Projektowy.

- **Dopasowanie stron internetowych uczelni i podległych jej jednostek**

Główna strona internetowa uczelni wyższej, a także poszczególnych jednostek akademickich pełni nie tyle funkcje reprezentacyjne, ale jest przede wszystkim ważnym źródłem informacji dla wszystkich podmiotów związanych z jej działaniem. To także miejsce, z którego czerpią wiedzę o uczelni osoby z niepełnosprawnościami – tak studenci, jak pracownicy i oczywiście kandydaci na studia. Pomimo pewnych utrudnień, korzystają one z sieci równie często, jak osoby sprawne, a przy tym bycie na bieżąco ze wszystkimi informacjami i komunikatami zamieszczanymi na stronach internetowych uczelni jest dla nich niezwykle ważne.

- **Dodawanie tekstów alternatywnych do zdjęć (tzw. alt tag)**

Dodawanie tekstów alternatywnych do zdjęć ma ogromne wsparcie dla osób niedowidzących. Umożliwia im to zapoznanie się z treścią fotografii poprzez najechanie kursorem myszki na obraz – wywołają w ten sposób tekst, który omówi to, czego nie mogą precyzyjnie zobaczyć. Działanie to będzie także bardzo pomocne dla osób niedowidzących, które korzystają z tzw. czytników ekranu, programów, które rozpoznają, interpretują, a następnie odczytują użytkownikowi w postaci głosowej informacje wyświetlane na urządzeniach cyfrowych. Dodanie tekstu alternatywnego do obrazu pozwoli takiemu czytnikowi odczytać dokładne informacje na temat zdjęcia zgodnie z wolą nadawcy. Zostawienie tego oprogramowaniu komputerowemu, może spowodować, że nie zawsze obraz zostanie prawidłowo zinterpretowany. „Alt tagi” powinny krótko, aczkolwiek treściwie omawiać to, co znajduje się na obrazie. Zwykle tekst alternatywny ogranicza się do 100-125 znaków.

PRZYKŁAD. Zdjęcie ze strony UO, źródło: USK wyróżniony w konkursie „Opolska Firma Przyjazna Cudzoziemcom” – Uniwersytet Opolski. Tekst alternatywny: Mężczyzna rozdaje dyplomy nagrodzonym w konkursie *Opolska Firma Przyjazna Cudzoziemcom*.

- **Dodawanie transkrypcji i napisów do treści audio i wideo**

Podobnie jak w przypadku dodawania treści alternatywnych do obrazów, warto do zamieszczanych treści audio dołączyć transkrypcję, a do wideo – napisy. Inną opcją, choć bardziej kosztowną i wymagającą nieco więcej nakładu pracy, jest dodanie symultanicznego tłumaczenia treści wideo przez lektora języka migowego.

- **Nawigacja po serwisie**

Dla osób z niepełnosprawnością ruchową korzystanie z myszki bądź touchpada może być niemałym wyzwaniem, dlatego strona internetowa powinna być zaprojektowana w sposób, który umożliwia poruszanie się po niej z poziomu klawiatury. Do przekierowywania pomiędzy poszczególnymi elementami serwisu i jego sekcji zaprojektowany został klawisz „TAB”. Obecnie na stronie głównej UO nie działa on prawidłowo i m.in. nie pozwala na rozwijanie treści menu.

- **Tworzenie linków**

Ogólne odsyłacze typu „więcej” czy „kliknij tutaj” niewiele mówią OZN, do jakich treści prowadzi link. Lepszym rozwiązaniem jest umieszczanie w tekście odsyłacza do wartościowych informacji o stronie czy pliku, do którego kieruje łączy. Pomocne jest także formatowanie hiperłączy w sposób, który będzie znacząco kontrastował się z tekstem poprzez inny kolor lub pogrubienie. To ukłón w stronę osób mających problem z rozróżnianiem barw. Warto także pomyśleć o osobach z zaburzeniami motorycznymi, którym kliknięcie w zbyt małe przyciski linku może powodować trudność. Trafienie kursorem w hiperłączy znacząco ułatwi jego powiększenie.

- **Wybieranie odpowiednich czcionek**

Umożliwianie na stronie skalowania tekstu jest bardzo pomocną funkcją jednak jeśli w serwisie zastosowano nieodpowiednią czcionkę jej powiększenie spowoduje, że prezentowana treść straci na swej wyrażności i zwartej strukturze. Ponadto dla osób z trudnościami w widzeniu nie są wskazane czcionki szeryfowe. Dobrze za to sprawdzą się fonty bezszeryfowe o takiej samej grubości liter (tzw. *sans-serif*) jak:

- Arial,
- Verdana,
- Helvetica,
- Lato,
- Roboto,
- Tahoma.

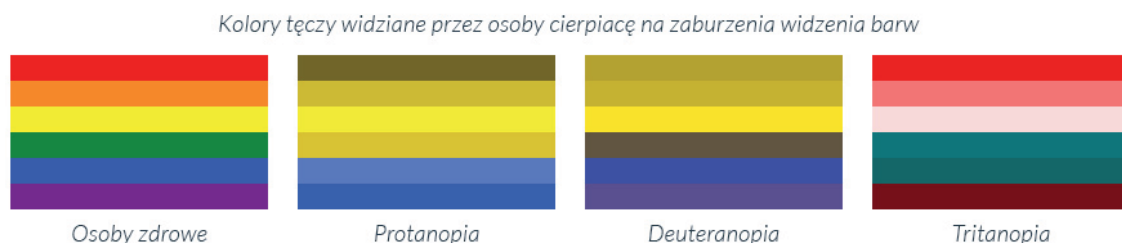
- **Tworzenie alternatywnych wersji stron**

Dla osób z zaburzeniami widzenia odczytywanie treści na witrynie internetowej znacząco ułatwi wprowadzenie jej alternatywnej wersji z inną szatą kolorystyczną, która poprzez kontrast umożliwi rozdzielenie informacji pierwszoplanowych od tła. Dobrze sprawdzi się m.in. żółty tekst, czarne tło, ale też czarny tekst i białe tło.

- **Świadome dobieranie kolorów**

Myśląc o osobach cierpiących na zaburzenia widzenia barw, warto zrezygnować z pewnych zestawień kolorów, które znacząco utrudnią odbiór strony internetowej. Należą do nich m.in.:

- niebieski i szary,
- niebieski i fioletowy,
- niebieski i zielony,
- zielony i brązowy,
- jasnozielony i żółty,
- i przede wszystkim – czerwony i zielony.

Przystosowanie strony internetowej do potrzeb OzN nie wymaga wielkich nakładów pracy. Przydatne w tej kwestii mogą być wytyczne opracowane przez Web Accessibility Initiative (WAI) należącej do World Wide Web Consortium (W3C). WCAG 2.1., tzw. międzynarodowe standardy dotyczące dostępności stron internetowych, wskazują, jak należy dostosować witryny internetowe do potrzeb OzN. Opierają się one na czterech zasadach, mówiących o tym, że serwisy powinny być:

- PERCEPCYJNE – komponenty interfejsu strony internetowej oraz jej treści powinny być dostępne dla zmysłów użytkownika;
- FUNKCJONALNE – interfejs oraz nawigacja po nim powinny być użyteczne i łatwo obsługiwalne;
- ZROZUMIAŁE – interfejs, nawigacja oraz komunikaty powinny być jasne i czytelne dla użytkowników;
- SOLIDNE – tj. treści powinny być publikowane w sposób, który pozwoli na ich interpretację i odczytanie przez różne oprogramowania, w tym technologie wspomagające.

Dostosowanie stron internetowych uczelni do potrzeb OzN pozwoli nie tylko na zwiększenie dostępności i przejrzystości witryny, ale przede wszystkim zapewni Uniwersytetowi Opolskiemu miano bycia uczelnią otwartą.

- **Dołączenie zakładki poświęconych OzN w menu głównym stron internetowych**

Nie każda OzN wie, gdzie szukać informacji dotyczącej jej praw i możliwości – informacje te powinny być łatwo odnajdywalne, w tym przede wszystkim łatwo dostępne na stronie głównej Uniwersytetu Opolskiego, w tym podległych mu jednostek. Łatwym rozwiązaniem byłoby uzupełnienie strony o zakładkę z informacjami dla OzN i jej podział na sekcje „STUDENT”, „KANDYDAT” i „PRACOWNIK”. Dzięki temu zainteresowane osoby od razu mogłyby przejść do dedykowanej im podstrony i zapoznać się z ważnymi dla nich informacjami.

- **Wprowadzenie konsultacji w zakresie oferowanego wsparcia edukacyjnego dla OzN**

Konsultacje w zakresie oferowanego wsparcia edukacyjnego dla OzN mogłyby się odbywać w czasie procesu rekrutacyjnego na każdym z wydziałów. W ich ramach można by było zorganizować albo jednorazowe spotkanie, albo wyznaczyć osobę, do której kandydaci na studia z niepełnosprawnościami mogłyby się zgłosić w przypadku chęci rozpoznania, czy dana jednostka gwarantowałaby jej niezbędne wsparcie. Na takich spotkaniach każda z jednostek akademickich mogłaby również dokonać oceny potrzeb edukacyjnych kandydatów na studia i na tej podstawie podjąć decyzje o możliwościach aktualizacji swojej oferty edukacyjnej lub infrastruktury do potrzeb OzN wynikających z ich różnej kondycji zdrowotnej. Ustalenie, a następnie sprostanie tym potrzebom jest o tyle istotne, że wiąże się z obowiązkiem uczelni do zapewniania studentom równych praw w zakresie dostępu i realizacji procesu kształcenia. Zapewnienie OzN odpowiedniego, zindywidualizowanego wsparcia, a także realizacja konsultacji na temat realnych możliwości uczestnictwa OzN w lektoratach czy zajęciach laboratoryjnych na etapie rekrutacyjnym zmniejszy skalę porzucania przez OzN studiowanych kierunków.

- **Umożliwienie korzystania z usług tłumacza języka migowego**

Zadaniem tłumacza języka migowego byłoby wsparcie pracy Biura Osób Niepełnosprawnych UO z OzN oraz umożliwienie OzN sprawne przyjęcie na studia, w tym pomoc w procesie dydaktycznym i ułatwienie udziału w egzaminach. Tłumacz mógłby pomóc także OzN w kontakcie z działem administracyjnym.

- **Kursy języka migowego**

W celu wsparcia osób z niepełnosprawnością słuchową Biuro Osób Niepełnosprawnych UO mogłoby podjąć się organizacji kursów z języka migowego na poziomie podstawowym i średniozaawansowanym dla chętnych pracowników administracyjnych i dydaktycznych, a także dla przedstawicieli organizacji studenckich.

- **Wsparcie działań informacyjnych uczelni wobec OzN**

Dział Promocji dysponuje wykwalifikowaną kadrą, która może wesprzeć działania informacyjne uczelni i poszczególnych jednostek, w tym BoN, wobec OzN. Świetnie sprawdzą się tu opracowane zgodnie z zasadami dostępności dla osób z niepełnosprawnościami materiały audio i wideo. Poprzez nie OzN mogłyby się dowiedzieć o ofercie rekrutacyjnej uczelni, infrastrukturze, ale też możliwym wsparciu.

- **Dostosowanie formularzy do potrzeb OzN**

Poszczególne jednostki uczelni powinny uwzględnić fakt trudności w rozpoznawaniu koloru czerwonego przez osoby z niepełnosprawnością w zakresie widzenia barw. Ma to istotne znaczenie przy tworzeniu alertów do błędów w wypełnieniu cyfrowych formularzy. Zwykle oznaczone są one czerwoną czcionką. Dla osób cierpiących na tzw. ślepotę barwną jest to jednak działanie niemal niedostrzegalne. Warto więc dołączyć dodatkowy symbol przy błędnej sekcji – np. wykrzyknik.

- **Organizacja szkoleń z zakresu bezpiecznej ewakuacji OzN**

Szkolenie takie miałoby na celu wyposażenie pracowników administracyjnych uczelni, w tym przede wszystkim pracowników Miasteczka Akademickiego w niezbędną wiedzę w zakresie ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

- **Organizacja szkoleń z zakresu udostępniania treści dla OzN**

Szkolenia z zakresu sposobu udostępniania treści uwzględniających potrzeby OzN skierowane powinny być do twórców serwisów internetowych, administratorów i redaktorów stron internetowych, a także osób odpowiedzialnych za tworzenie materiałów przeznaczonych do publikacji w sieci. Dzięki odpowiednim kursom kadra UO mogłaby zostać wyposażona w niezbędną wiedzę na temat komunikacji online z OzN, a także najlepszego sposobu udostępniania materiałów dydaktycznych, jak również zamieszczania treści na stronach zgodnie z wymogami WCAG, przepisów ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

oraz ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

- **Pomoc w zakresie doradztwa zawodowego**

W ramach BON zatrudniona została osoba przewidziana jako wsparcie osób z niepełnosprawnościami na drodze rozwoju kariery zawodowych. Certyfikowana coach i doradca kariery zapewnia pomoc bieżącą, ale także w określeniu planów i działań możliwych do podjęcia w przyszłości.

III. SAVOIR – VIVRE W KONTAKCIE, WSPÓŁPRACY I POMOCY Z OSOBAMI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Przy współpracy i komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami, kluczowe znaczenie ma to, w jaki sposób należy reagować i zachowywać się przy oraz wobec nich, by – krótko rzecz ujmując – nie popełnić gafy, nie urazić ich lub w gruncie rzeczy mieć pewność, że obie strony właściwie się zrozumiąły.

Poniżej prezentujemy zestaw prostych rad, w podziale na rodzaje niepełnosprawności, które mają służyć temu, by współpraca i komunikacja z osobami z niepełnosprawnościami była skuteczna i przyniosła obu stronom przekonanie o właściwym zrozumieniu. Tabela ujęcie tych rad ma służyć przejrzystości przekazu. Przedstawiamy też propozycje postępowania w przykładowych sytuacjach kryzysowych. Zastosowaliśmy tutaj bezpośredni przekaz, by wskazać także na kwestię odwagi i konkretności, którą warto stosować w relacjach z OzN.

Przykład / Sytuacja kryzysowa	Wskazówki/Propozycja postępowania w kontakcie i współpracy
PORUSZANIE SIĘ NA WÓZKU	• Zanim pomożesz – zapytaj jak to zrobić, • Nie stój nad głową osobie siedzącej na wózku – cofnij się lub usiądź, • Nie obawiaj się powiedzieć osobie na wózku „chodźmy”, • zimą pamiętaj o odśnieżeniu podjazdów i przejazdów. • wózek, kule czy laska należą do sfery osobistej osoby z niepełnosprawnością, nie dotykaj ich bez pozwolenia właściciela.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ WZROKOWA	• W komunikacji z osobami z niepełnosprawnością wzrokową zwracaj się bezpośrednio do niej. Mów precyzyjnie. Nie bój się powiedzieć „do zobaczenia!”. • Weź pod uwagę, że osoby z niepełnosprawnością wzroku mogą doświadczać wysokiego poziomu lęku w nowych, nieznanych jej miejscach, tym bardziej pełnych obcych ludzi. Zapytaj się, czy możesz pomóc dotrzeć jej na miejsce, ale nigdy nie dotykaj jej bez uprzedzenia i wyraźnego pozwolenia. Informuj o wszelkich przeszkodach na drodze.
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ SŁUCHOWA	• Osoba z niepełnosprawnością słuchową może porozumiewać się w języku migowym, za pomocą gestów, ale też pisząc lub mówiąc. Zauważaj sygnały, którymi wskazuje na najbardziej komfortowy dla niej sposób komunikacji. • Jeżeli OzN korzysta z usług tłumacza migowego, obsłuż ją w pierwszej kolejności. • Jeśli podczas rozmowy obecny jest tłumacz języka migowego, rozmawiaj i utrzymuj kontakt wzrokowy z OzN. Z pytaniami zwracaj się bezpośrednio do niej, a nie do tłumacza. • Nie pal papierosów, nie żuj gumy i nie zasłaniaj ust w rozmowie z osobą z niepełnosprawnością słuchową. • Nie kończ wypowiedzi za osobę OzN.
OBECNOŚĆ (PO-MOC) ASYSTENTA	• Asystent nie jest osobą postronną, jest towarzyszem osoby z niepełnosprawnością i jest po to, aby pomóc OzN w zrealizowaniu celów edukacyjnych i zapewnić jej równość i dostępność w procesie edukacji.
OBECNOŚĆ PSA lub innego zwierzęcia asystującego	• Psa asystującego traktuje się jak pełnoprawnego uczestnika życia społecznego, który jest nieodzowną częścią życia OzN i musi być traktowany z godnością i szacunkiem. • Nie przeszkadzaj i nie pozwalaj innym rozpraszać psa asystującego OzN.

ZABURZENIA ZE SPEKTRUM AUTYZMU	• Komunikacja z osobą ze spektrum autyzmu wymaga od rozmówcy większego zaangażowania. Inicjuj dialog, zadawaj pytania, dopowiadaj. • Unikaj kontaktu wzrokowego. Patrzenie w oczy osobie ze spektrum autyzmu jest dla niej bardzo niekomfortowe. • Twórz proste, jednoznaczne i rzeczowe wypowiedzi. W ten sam sposób konstruuaj polecenia.
SYTUACJA KRYZYSOWE	
ZACHOWANIE NIETYPOWE (KRZYK, NADPOBUDLIWOŚĆ, PRZEJAWY CHOROBY PSYCHICZNEJ)	• Zachowaj spokój i nie reaguj z agresją. Unikaj podnoszenia głosu i agresywnych gestów. • Utrzymuj dystans i unikaj kontaktu fizycznego, jeśli to możliwe. Pamiętaj, że osoby z niestandardowymi zachowaniami mogą być bardziej podatne na stres i lęk, co może prowadzić do nieprzewidywalnych reakcji. • Pozwól osobie wyrazić swoje uczucia i potrzeby. W przypadku krzyku lub nadpobudliwości, spróbuj uspokoić i udzielić jej wsparcia. • Jeśli osoba wykazuje objawy choroby psychicznej, jak np. halucynacje czy urojenia, nie kwestionuj ich prawdziwości ani nie próbuj przekonywać osoby do odmiennych przekonań. • Wezwij specjalistę lub służby ratunkowe, jeśli zachowanie osoby staje się niebezpieczne dla niej samej lub innych. • Staraj się słuchać i zrozumieć potrzeby i przyczyny niestandardowych zachowań. • Pamiętaj, że niestandardowe zachowania mogą być wynikiem różnych czynników, takich jak choroby psychiczne, urazy lub stres. Staraj się być empatycznym i zrozumiałym, a jednocześnie zachować dystans i bezpieczeństwo.

STANY LĘKOWE	• Zachowaj spokój i opanowanie, aby pomóc studentowi zrelaksować się i uspokoić. • Usiądź obok studenta i próbuj nawiązać z nim kontakt wzrokowy. • Staraj się utrzymać spokojny i delikatny ton głosu. • Przypomnij studentowi, żeby oddychał powoli i głęboko, aby zmniejszyć poziom lęku. • Jeśli student ma leki przeciw lękom, zapytaj, czy chce je wziąć i pomóż mu przy ich zażyciu. • Zwróć uwagę na otoczenie i zapewnij studentowi prywatność i spokój. • Nie zmuszaj studenta do mówienia, jeśli nie jest gotowy, ale zachęć go do wyrażania swoich uczuć. • Staraj się zrozumieć, co może wywoływać lęk lub histerię u studenta i jak mu pomóc w radzeniu sobie z tymi sytuacjami w przyszłości. • Jeśli sytuacja wymaga pilnej pomocy medycznej (np. myśli samobójcze), skontaktuj się z odpowiednimi służbami ratunkowymi (112) lub przewieź studenta do najbliższego punktu medycznego.
ATAK EPILEPSJI	• Nie próbuj zatrzymać skurczów mięśni, unikaj chwytania lub przytrzymywania osoby w trakcie drgawek. Możesz doprowadzić tym do urazu. • Nie unieruchamiaj głowy chorego, nie przytrzymuj jej kolanami. • Nie wkładaj choremu nic do buzi. • Nie otwieraj na siłę zaciśniętych szczęk. • Nie rób sztucznego oddychania. • Nie podawaj płynów. • Po zakończeniu ataku, pozwól osobie odpocząć i zapewnij jej prywatność. • Obróć osobę na bok, aby zapobiec zadławieniu się. Jeśli atak trwa dłużej niż 5 minut lub powtarza się w ciągu kilku minut, natychmiast wezwij pogotowie ratunkowe.

IV. ANEKS

1. Zestawienie analizy swot działań i stanu infrastruktury wobec ozn w uniwersytecie opolskim

Poniższe zestawienie jest zbiorem zgłoszonych przez Zespół Projektowy diagnoz i opinii na temat dostępności Uniwersytetu Opolskiego wobec osób z niepełnosprawnościami. Zestawienie opracowano w pierwszym okresie realizacji projektu, tj. w 2021 r.

Zespół Projektowy składający się z pracowników UO z możliwie zróżnicowanych jednostek, zestawienie przygotował w oparciu o klasyczne narzędzie analityczne – SWOT, czyli mocnych stron (Strength), słabych stron (Weakness), szans (Opportunities) i zagrożeń (Threats). Treść zestawienia należy traktować poglądowo i jest bardziej wyrazem opinii członków Zespołu Projektowego, aniżeli stanowiska reprezentowanej przez nich jednostki czy komórki organizacyjnej UO. W tym rozumieniu zestawienie analizy SWOT traktować należy jako materiał do dyskusji, zarówno w odniesieniu do rzeczywistej dostępności UO wobec osób z niepełnosprawnościami, jak i deficytów w tym wymiarze.

Dostępność Uniwersytetu Opolskiego dla osób z niepełnosprawnością ZESTAWIENIE ODPOWIEDZI

MOCNE STRONY
1. Działania na rzecz poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych (wszelkiego rodzaju akcje i zbiórki na poczet osoby niepełnosprawnej) 2. Możliwość indywidualnej organizacji studiów <i>współpraca ze stowarzyszeniami i fundacjami (m.in. Fundacja Aktywizacja czy Stowarzyszenie Twoje Nowe Możliwości) oraz PFRON</i> 3. Program Asystent Osoby z Niepełnosprawnością; 4. Dostosowanie stron internetowych zgodnie z zasadami WCAG; 5. Infrastruktura dostosowana do potrzeb ON: podjazdy, windy. 6. Współistnienie osób sprawnych fizycznie z ON (z niepełnosprawnościami ruchowymi) – rozumienie ich potrzeb, barier z jakimi spotykają się w codziennym funkcjonowaniu na UO. Co do zasady, wydaje się, że osoby pełnosprawne wiedzą jak należy zachować się w kontakcie z ON, w jaki sposób można im ułatwić ich poruszanie się w przestrzeni UO. 7. Funkcjonowanie Biura Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnika ds. ON w strukturach UO. 8. Dostosowanie zajęć z Wychowania Fizycznego do potrzeb studentów niepełnosprawnych (odpowiedni sprzęt sportowy) 9. Większość budynków (np. na kampusie) znajduje się w bliskiej odległości od siebie, przez co nie trzeba pokonywać długiej drogi, co dla niektórych osób może być problematyczne

MOCNE STRONY

10. Mocną stroną przedsięwzięcia jest jego innowacyjność – pionierska inicjatywa, która będzie w kolejnych latach przedmiotem prac innych zespołów i stanie się bazą dla kolejnych prób tworzenia procedur postępowania z osobami niepełnosprawnymi. Wytyczone zostaną ścieżki działań i zasygnalizowane kierunki możliwej debaty w celu podniesienia jakości życia naukowo-społecznego osób z niepełnosprawnościami w ramach struktur UO i społeczności akademickiej.
11. Istnienie wewnętrznych struktur związanych z osobami niepełnosprawnymi w ramach UO – pełnomocnik Rektora.

SŁABE STRONY

1. Bariery architektoniczne (brak wygodnych podjazdów dla wózków inwalidzkich, utrudniony dostęp do niektórych obiektów lub punktów UO)
2. Zbyt mała wiedza pracowników naukowo-badawczych, dydaktycznych i administracyjnych nt. współpracy z osobami niepełnosprawnymi
3. Drzwi wejściowe niedostosowane dla osób niepełnosprawnych (na przykładzie budynku Collegium Iuridicum, gdzie drzwi otwiera się z trudnościami i brak możliwości blokady)
4. Brak zabezpieczeń/alarmów w przypadku zetknięcia się z osobą niepełnosprawną psychicznie i zaistnienia zagrożenia z jej strony
5. Brak ogólnie dostępnego numeru tel. do ochrony UO (w przypadku odczucia zagrożenia ze strony osoby niepełnosprawnej psychicznie brak możliwości natychmiastowej reakcji)
6. Obiekty UO częściowo niedostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową (np. ds. Mrowisko – brak windy/dojazdu czy wąskie wejścia, przejścia wewnątrz biur między stanowiskami komputerowymi);
7. Normalizowanie posiadania orzeczenia o niepełnosprawności;
8. Normalizowanie programu Asystent – wsparcie asystenckie dla wszystkich studentów tego potrzebujących i uzupełnienie o potrzeby osób z niepełnosprawnością;
9. Bariera i obawa (nieznajomość savoir vivre) pracowników przed kontaktami z osobami z niepełnosprawnością;
10. Angażowanie osób trzecich do korzystania z usprawnień komunikacyjnych (np. konieczność przytrzymywania przycisku w windzie, aby przemieścić się między piętrami);
11. Wykaz miejsc wsparcia na osób z zaburzeniami (dla studenta i obsługi);
12. Brak rozwiązań systemowych na UO uwzględniających potrzeby ON z dysfunkcją wzroku, dysfunkcją słuchu, dysfunkcją psychiczną. Z poziomu administracji i własnego doświadczenia w pracy, można wysnuć wniosek, że pracownicy administracyjni nie są w żaden sposób przygotowani do kontaktu z osobami posiadającymi wyżej wymienione dysfunkcje.

SŁABE STRONY

13. Poza udogodnieniami dla ON poruszających się na wózku inwalidzkim (windy podjazdy) brak jest rozwiązań dla osób poruszających się o kulach (normalne drzwi z klamką są często barierą dla takich osób), brakuje osób władających językiem migowym, które w przestrzeni administracji mogłyby sprawnie i na bieżąco reagować na potrzeby osób głuchoniemych. Brak rozwiązań dla osób niewidomych. Wreszcie brak odpowiednich szkoleń/instruktażu w jaki sposób postrzegać, komunikować się z osobami posiadającymi cały wachlarz dysfunkcji w sferze zdrowia psychicznego.
14. Słaba promocja Biura ON na uczelni wśród pracowników administracji.
15. Mała ilość inicjatyw (finansowanych ze źródeł zewnętrznych- projekty) dla ON.
16. Nic o nich bez nich, czyli warto zaprosić do konsultacji naszych procedur osoby z niepełnosprawnością (z grona studentów, pracowników, obsługi technicznej i administracji).
17. Rektorat, Biblioteka Główna, Wydział Biotechnologii i Ekonomii oraz Instytut Historii znajdują się w znacznej odległości od kampusu.
18. Niewystarczająca powierzchnia obiektu sportowego – siłowni, na gromadzenie sprzętu specjalistycznego. Nieprzestrzeganie przez niektórych wykładowców zasad IOS
19. Nie wszystkie wydziały mają w pobliżu miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych
20. Nie wszystkie wydziały posiadają windy (winda w Instytucie Psychologii, Germanistyki, Studium WF w sezonie letnim deszczowym często nie działa)
21. Mało miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych na terenie kampusu w bliskiej odległości do akademików, w których mieszkają studenci z niepełnosprawnościami, co sprawia problemy, gdy trzeba przenieść rzeczy z auta do akademika
22. Wjazdy dla osób na wózkach często z tyłu budynku (przy możliwości zrobienia ich z przodu, np. DS Niechcic) + domofony, specjalne oczekiwanie na otwarcie przez portiera (zdalne, co jest plusem podczas pandemii)
23. Toalety dla osób z niepełnosprawnościami często zamknięte na klucz (trzeba jechać po niego do portiera, np. w Collegium Civitas)
24. Stopery przed parkowaniem przy Collegium Medicum na chodniku od strony kampusu przeszkadzają i ludziom chodzącym, i tym na wózku, można się o nie wywrócić, szczególnie wieczorem
25. Brakuje podjazdów dla osób na wózkach
26. Jeszcze nie w pełni dostosowana infrastruktura do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.
27. Brak szkoleń dla pracowników , którzy w bezpośrednim kontakcie mają styczność z osobami , które wykazują problemy emocjonalne i nie tylko.
28. Brak wiedzy jak się zachować się w zwykłych kontaktach ze studentem niepełnosprawnym – w szczególności w przypadku studentów z zaburzeniami psychicznymi – spektrum autyzmu, schizofrenia, borderline i in.;

SŁABE STRONY

29. Wielu pracowników administracji nie ma potrzeb rozwoju ani uczestnictwa w szkoleniach.
30. Brak procedur dotyczących postępowania z osobami niepełnosprawnymi w tym także w sytuacjach nadzwyczajnych, w których mamy do czynienia w niezrozumiałymi, a wynikającymi z choroby, zachowaniami osób z niepełnosprawnością umysłową.
31. Brak procedur dotyczących postępowania z osobami niepełnosprawnymi umysłowo, a dla których studia są najczęściej terapią zalecaną przez lekarzy specjalistów.
32. Brak procedur, które studentów z niepełnosprawnością bardziej integrują ze społecznością akademicką – rówieśnikami.
33. Brak procedur i programów aktywizujących młodzież niepełnosprawną w kwestii badań naukowych i projektów naukowych.
34. Brak wśród pracowników i studentów wiedzy dotyczącej funkcjonowania na UO osób z niepełnosprawnościami.
35. Brak programów studiów dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami – np. dla osób niedowidzących, choć mogą one podejmować pracę w zawodach, do których przygotować ich mogą przynajmniej teoretycznie kierunki studiów na UO – zawody nauczycielskie.
36. Brak ogólnodostępnej informacji, która wskazywałaby na możliwości studiowania na UO osobom z niepełnosprawnościami – uczelnia otwarta, pomocna i dostosowana dla takich osób – chyba mało kto o tym wie. To bardzo istotne kwestie, ponieważ bez powszechnej informacji, że UO jest uczelnią przyjazną osobom niepełnosprawnym i bez ich powszechnej obecności na UO wszelkie procedury i podręczniki nie spełnią swoich zadań.
37. Konieczność opracowania długofalowych rozwiązań informacyjnych mających na celu spopularyzowanie wiedzy o dostępności UO dla osób niepełnosprawnych wśród szerokich rzesz społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem organizacji zrzeszających osoby z niepełnosprawnościami.
38. Brak akceptacji/zrozumienia zachowań osób z niepełnosprawnościami przez studentów. Jest to w dużej mierze wynikiem braku odpowiednich projektów informacyjnych i szkoleń, informacji internetowych w ramach stron na domenie uni.opole.pl
39. Nie istnieją żadne procedury, które obejmowałyby postępowanie z osobami niepełnosprawnymi, których towarzyszem jest pies przewodnik. Nie wiemy, jak należy postępować w przypadku uczestnictwa takiej osoby w zajęciach dydaktycznych.
40. Konieczność dostosowania możliwości odbioru informacji/podręcznika dla wszystkich grup osób niepełnosprawnych – osoby niedowidzące będą preferowały wersję audio.

SZANSE

1. Wzrost świadomości pracowników administracyjnych, dydaktycznych i naukowo-badawczych dotyczący problematyki osób niepełnosprawnych
2. Modernizowanie i przystosowanie obiektów UO do potrzeb osób niepełnosprawnych
3. Program Asystent Osób z Niepełnosprawnością lub przemodelowanie programu wsparcia dla osób z niepełnosprawnością pod kątem wsparcia i działań integracyjnych i angażujących jak Buddy Mentor – nietypowanie wsparcia co do godziny, a utworzenie przestrzeni wymiany informacji, wsparcia, pomocy
4. Dostosowanie stron internetowych zgodnie z zasadami WCAG;
5. Wypełnianie metadanych w dokumentach publikowanych na stronach uczelnianych
6. Zaangażowanie w roli eksperckiej osób z niepełnosprawnością, które wskażą kierunek zmian/potrzeby
7. Zaangażowanie w roli eksperckiej fundacji/jednostek wspierających osoby z niepełnosprawnością, w tym studentów i absolwentów UO, którzy wskażą odpowiedni kierunek i nakreślą sygnalizowane potrzeby;
8. Stworzenie mechanizmów na UO, które pozwolą na podjęcie zatrudnienia ON w administracji. Pomimo równego rodzaju rozwiązań systemowych (np. dofinansowanie PFRON na stworzenie miejsca pracy dla ON) na uczelni (w naszej opinii) nie zatrudnia się wielu ON mimo tego że stanowią znaczącą część populacji.
9. Zmniejszenie „strachu” przed pracą z Osobami Niepełnosprawnymi.
10. Większa aktywizacja i integracja osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych.
11. Udział w projektach ON wzmocni ich samoocenę i aktywizację zawodową.
12. Zwiększenie współpracy JOA podniesie szanse na efektywne realizowanie projektów dla ON.
13. Promocja działań związanych z inicjatywami dla ON zachęci osoby z dysfunkcjami o aplikowanie do studiowania/ pracy na UO.
14. Potencjał osobowy zarówno wśród pracowników jak i studentów (też skupionych w organizacjach studenckich) otwartych na działania mające na celu przyciągnięcie i asymilację ze środowiskiem akademickim osób z niepełnosprawnościami.
15. Baza dydaktyczna i naukowa.
16. Projekty badawcze i naukowe, które mogą zaktywizować osoby z niepełnosprawnościami lub możliwość stworzenia takich projektów w ramach prowadzonych w UO badań naukowych.
17. Otwartość na współpracę z organizacjami zrzeszającymi niepełnosprawnych.
18. Pomysły na rozwiązywanie problemów funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami na UO
19. Uniwersyteckie środki masowego przekazu – strony www – domena UO, studencka telewizja i radio, gazety wydawane na UO, Facebook – konto UO, dzięki którym w łatwy sposób można dotrzeć do dużego grona odbiorców informacji. Tu będzie można propagować podręcznik, jego założenia i cele.

SZANSE

20. Zorganizowanie kameralnych spotkań integrujących środowisko studentów niepełnosprawnych o zabarwieniu kulturalnym, artystycznym i sportowym.
21. Nawiązanie współpracy z przedstawicielem ds. osób z niepełnosprawnością Politechniki Opolskiej oraz możliwość udziału studentów w konkurencjach sportowo-rekreacyjnych.
22. Możliwość wybudowania hali sportowo-rekreacyjnej wyposażonej w specjalistyczny sprzęt dla osób niepełnosprawnych.
23. Przy modernizacji budynków można uwzględnić lepszy dostęp dla osób niepełnosprawnych, dzięki czemu poprawi się ich komfort studiowania
24. Można uwypuklić szeroko rozumianą ofertę dla kandydatów z niepełnosprawnościami już na etapie rekrutacji, dzięki czemu chętniej wybieraliby Uniwersytet Opolski
25. Można stworzyć lepsze warunki do integracji dla studentów z niepełnosprawnościami, np. poprzez kolejne zajęcia dodatkowe (jak taniec dla osób na wózkach czy z innymi niepełnosprawnościami)
26. Dobre działania są w jakiś sposób „zaraźliwe”, a dobre wzorce mogą być powielane. Jeżeli będzie coraz więcej miejsc mądrze dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością i będzie widać, że są wykorzystywane – wzrośnie ogólne poparcie dla sensowności tego typu działań.
27. Jeśli będzie powszechnie rozpowszechniana/stosowana wiedza jak się zachować przy osobie z niepełnosprawnością – tzw. administracja stanie się bardziej kontaktowa, przyjazna i nie będzie budzić oporu. Na zmianę postrzegania „baby z dziekanatu” nie starczy nam czasu, ale informacja gdzie przyjaźnie i życzliwie ale także rzeczowo i skutecznie student jest obsługiwany – takie informacje szybko się rozpowszechniają.
28. Dyskomfort z nieumiejętności zachowania się i zareagowania przy studencie z niepełnosprawnością działa tu na naszą korzyść - nikt nie lubi czuć się niezręcznie, wstydzić się, bo może zrobić coś nie tak – szanse na doszkalanie się wzrastają.
29. Jeżeli zostaną przeprowadzone szkolenia wśród pracowników administracji jest szansa, że wiedza będzie przekazywana również wśród tych osób (lub dotrze do nich mimowolnie), które nie czują potrzeby się rozwijać, doszkalać i poszerzać swoją wiedzę.

ZAGROŻENIA

1. Niewystarczająca ilość środków finansowych na działania związane z poprawą sytuacji osób niepełnosprawnych
2. Nadmierna biurokracja
3. Przeciąganie w czasie rozwiązań dotyczących działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
4. Bariery komunikacyjne osób i z osobami z niepełnosprawnością;
5. Niedostosowanie strony z ofertami pracy i praktyk do potrzeb osób z niepełnosprawnością (kontrast strony, czcionki, treść);
6. Dostosowanie wszystkich stron zgodnie z normami WCAG;
7. Szkolenia pierwszej pomocy dla studentów i pracowników;
8. Instrukcja/rozpowszechnienie dostępu do informacji korzystania z wyciągów/wind;

ZAGROŻENIA

9. Utrwalanie stereotypów w przestrzeni UO, że osoba z niepełnosprawnością to osoba poruszająca się na wózku.
10. Trudności w komunikowaniu się z osobami niepełnosprawnymi, których zmysł wzroku i słuchu nie funkcjonuje sprawnie.
11. Strach przed osobami z problemami psychicznymi, może pogłębiać ich wyłączenie poza sferę UO, zwiększać poczucie izolacji i niezrozumienia.
12. Niewystarczająca promocja i informacji może pogłębić stereotyp, iż ON nie mają warunków do studiowania/pracy na UO.
13. Ambiwalentne, jeśli nie nawet obojętne, podejście na UO do osób z niepełną sprawnością.
14. Obecny stan zawieszenia zajęć dydaktycznych wybił wszystkich z rytmu pracy dydaktycznej i administracyjnej, pozmieniały się priorytety i zasady pracy, to może stanowić zagrożenie, ale to może być także szansa na zbudowanie czegoś nowego, bo teraz bardziej niż wcześniej rozumiemy czym jest zdrowie i jak wpływa na nas świadomość, że możemy je stracić.
15. W sumie, na razie, mała liczba ON na UO, co może powodować lekceważące podejście pracowników do wprowadzania zmian. Dodatkowo nie ma w takiej sytuacji wielu możliwości do realizacji, sprawdzania i rozwijania procedur.
16. Przez problemy infrastrukturalne nie na wszystkie kierunki studenci z niepełnosprawnościami mogą się rekrutować i uczestniczyć w zajęciach, przez co mogą nie chcieć wybierać UO do studiowania
17. Szukanie informacji na stronie UO o tym, co przysługuje studentom z niepełnosprawnościami może zniechęcać do studiowania u nas
18. Komfort studiowania i korzystania z poszczególnych budynków przez obecnych studentów mógłby być wyższy
19. Studenci z niepełnosprawnościami mogą czuć się wyalienowani, dlatego oferta zajęć integracyjnych powinna być rozszerzona
20. Infrastruktura techniczna – podjazdy, windy, udogodnienia dla osób niepełnosprawnych. W niektórych przypadkach korzystanie z nich jest co najmniej wstydlive (krępujące) dla osoby niepełnosprawnej – „winda” na schodach w Bibliotece Głównej i Instytucie Historii.
21. Interwencji i poprawy wymaga współpraca z organizacjami pozarządowymi związanymi z osobami niepełnosprawnymi oraz organizacjami osób niepełnosprawnych.
22. Pozyskanie projektów, dzięki którym możliwe będzie dostosowanie lub stworzenie nowych programów studiów w większym stopniu uwzględniających potrzeby osób z różną niepełnosprawnością.

ZAGROŻENIA

23. Pozyskanie projektów, dzięki którym możliwe będzie dostosowanie lub stworzenie nowych programów studiów w większym stopniu uwzględniających potrzeby osób z różną niepełnosprawnością.
24. Interwencji wymaga zwiększenie zaangażowania pracowników UO w proces gromadzenia informacji i danych o funkcjonowaniu na uczelni, w poszczególnych jej obszarach dydaktycznych, osób z niepełnosprawnościami. Pozyskanie takich danych umożliwi bowiem zbadanie problemu oraz trafniejsze jego zdiagnozowanie i wprowadzenie w następstwie niezbędnych procedur mających na celu jego rozwiązanie.
25. W niektórych przypadkach brak toalet i urządzeń sanitarnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
26. Zwiększenie świadomości pracowników i studentów w sprawie funkcjonowania na naszej uczelni osób niepełnosprawnych.
27. Zwiększenie wiedzy pracowników i studentów UO dotyczącej potrzeb osób niepełnosprawnych w tym związanych z ich funkcjonowaniem w przestrzeni dydaktycznej, warsztatowej, laboratoryjnej itp.

2. Rodzaje niepełnosprawności

Choroby neurologiczne, w tym neurodegeneracyjne

- Stwardnienie rozsiane (SM)
- Mózgowe porażenie dziecięce (MPD)
- Udar mózgu
- Epilepsja
- Choroba Alzheimera i demencje
- Choroba Parkinsona

Niepełnosprawność ruchowa

- Paraplegia i tetraplegia
- Amputacje
- Choroby reumatyczne

Niepełnosprawność intelektualna

- Autyzm
- Zespół Downa

Choroby układu oddechowego i krążenia

- Choroby serca
- Astma

Niepełnosprawność narządu wzroku i głuchoślepotą

Niepełnosprawność słuchu i/lub mowy

Schorzenia metaboliczne

- Cukrzyca
- Choroba Leśniowskiego-Crohna

Choroby układu moczowo-płciowego

Choroby rzadkie/genetyczne

Choroby psychiczne

Nowotwory

Otyłość

3. Symbole przyczyn niepełnosprawności

- 01-U - upośledzenie umysłowe,
- 02-P - choroby psychiczne,
- 03-L - zaburzenia głosu, mowy, choroby słuchu,
- 04-O - choroby narządu wzroku,
- 05-R - upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E - epilepsja,
- 07-S - choroby układu oddechowego i krążenia,
- 08-T - choroby układu pokarmowego,
- 09-M - choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N - choroby neurologiczne,
- 11-I - inne (w tym: schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe.

4. Polityka zarządzania niepełnosprawnością w Uniwersytecie Opolskim

*Załącznik do zarządzenia nr 54/2023
Rektora Uniwersytetu Opolskiego z dnia 13 lipca 2023 r.*

Deklaracja

Uniwersytet Opolski staje się uczelnią dostępną i podejmuje działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami, biorąc pod uwagę potrzeby wszystkich członków społeczności akademickiej. Uniwersytet Opolski obejmuje wsparciem kandydatów, studentów, doktorantów i pracowników z niepełnosprawnością.

Uniwersytet Opolski, zgodnie z „Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych”, uznaje, że niepełnosprawność jest pojęciem ewoluującym i że niepełnosprawność wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami.

Nieustannie dążąc do doskonałości Uniwersytet Opolski stale poszukuje nowych sposobów na ulepszanie swoich działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Przez inwestowanie w edukację, świadczenie dostosowanych usług i wspieranie osób z niepełnosprawnościami, uczelnia kształtuje inspirujące i przyjazne środowisko dla wszystkich, zapewniając pełny potencjał rozwoju wszystkich członków społeczności akademickiej.

Część I

Cele zarządzania niepełnosprawnością

§ 1

Celami Uniwersytetu Opolskiego w zarządzaniu niepełnosprawnością są:

- a. dążenie do zaspokajania potrzeb członków społeczności akademickiej związanych z procesem udziału w życiu Uniwersytetu Opolskiego na poziomie dydaktycznym, naukowym i organizacyjnym;
- b. zapewnienie równego dostępu wszystkim członkom społeczności akademickiej do zasobów i przestrzeni Uniwersytetu Opolskiego, biorąc pod uwagę dostępność cyfrową, infrastrukturalną i komunikacyjną;
- c. wspieranie kandydatów, studentów, doktorantów i pracowników Uniwersytetu Opolskiego za pomocą rozwiązań systemowych, z uwzględnieniem oczekiwań osób z niepełnosprawnościami;
- d. podnoszenie poziomu świadomości i wiedzy społeczności akademickiej w kwestii niepełnosprawności;
- e. prowadzenie dialogu z osobami z niepełnosprawnością i uwzględnianie zebranych wniosków w podejmowanych aktywnościach, działaniach, projektach i zadaniach.

Część II

Podmioty i struktura zarządzania niepełnosprawnością

§ 2

W procesie zarządzania niepełnosprawnością uczestniczą wszyscy członkowie społeczności akademickiej Uniwersytetu Opolskiego na zasadach równości i odpowiedzialności za dobro Uniwersytetu Opolskiego oraz kierując się w swych działaniach zasadą niedyskryminacji.

§ 3

Struktura zarządzania niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego opiera się o funkcjonowanie wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych:

1. Zespołu ds. Osób z Niepełnosprawnościami;
2. Centrum Wsparcia Psychologiczno-Terapeutycznego;
3. Pełnomocnika Rektora.

§ 4

Zespół ds. Osób z Niepełnosprawnością podejmuje działania, mające na celu stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu Uniwersytetu Opolskiego, w szczególności poprzez:

1. rozpoznawanie potrzeb, problemów i oczekiwań społeczności akademickiej w kwestii niepełnosprawności;
2. wspieranie osób z niepełnosprawnościami w zapewnieniu dostępności w Uniwersytecie Opolskim;
3. merytoryczne wsparcie jednostek organizacyjnych Uniwersytetu Opolskiego w kwestii niepełnosprawności.

§ 5

Centrum Wsparcia Psychologiczno-Terapeutycznego realizuje działania w obszarze zdrowia psychicznego członków społeczności Uniwersytetu Opolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem interwencji kryzysowych oraz programów profilaktycznych.

§ 6

Pełnomocnik Rektora koordynuje i wspiera podejmowane w Uniwersytecie Opolskim działania, projekty i zadania na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz inicjuje wdrożenie programów dostosowania instytucjonalnego oraz systemów wsparcia osób z niepełnosprawnością.

Część III**Obszary i przestrzenie zarządzania niepełnosprawnością****§ 7**

Uniwersytet Opolski oferuje wsparcie edukacyjne wszystkim członkom społeczności akademickiej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

§ 8

Uniwersytet Opolski prowadzi działania na rzecz aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnościami w przestrzeni akademickiej.

§ 9

Uniwersytet Opolski współpracuje z przedstawicielami społeczności osób z niepełnosprawnościami, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów działających na rzecz środowiska osób z niepełnosprawnościami.

§ 10

Uniwersytet Opolski zapewnia efektywną komunikację z osobami z niepełnosprawnościami, bazując na rozwiązaniach, uwzględniających potrzeby konkretnych osób, oraz możliwościach zapewnienia wsparcia instytucjonalnego.

§ 11

Uniwersytet Opolski wspiera działania badawcze dotyczące kwestii niepełnosprawności.

§ 12

Uniwersytet Opolski podejmuje działania uwzględniające międzynarodowy wymiar kwestii niepełnosprawności, ze szczególnym uwzględnieniem programu mobilności międzynarodowej studentów i pracowników, a także realizowanych z partnerami zagranicznymi projektów dydaktycznych, naukowych i organizacyjnych.

§ 13

Polityka Zarządzania Niepełnosprawnością Uniwersytetu Opolskiego może podlegać zmianom i aktualizacjom, w celu dostosowania jej do zmieniających się potrzeb i wyzwań związanych z procesem dostępności. Zmiany te będą wprowadzane w drodze konsultacji i dialogu z osobami z niepełnosprawnościami oraz innymi członkami społeczności akademickiej.

§ 14

Niniejsza Polityka wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i jest dostępna publicznie dla wszystkich członków społeczności akademickiej Uniwersytetu Opolskiego.

5. Komórki organizacyjne Uniwersytetu Opolskiego udzielające wsparcia osobom z niepełnosprawnościami

BIURO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Biuro oferuje wsparcie wszystkim osobom z niepełnosprawnościami, służy także radą w zakresie kontaktu i współpracy wszystkich pracowników i studentów Uniwersytetu z osobami z niepełnosprawnościami.

Do korzystania ze wsparcia zaproszone są również osoby przewlekłe chore lub niepełnosprawne czasowo (np. z powodu urazów).

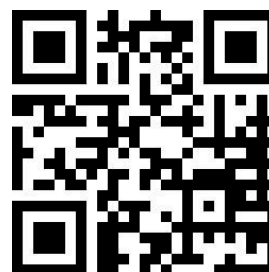
Kontakt:

Pokój nr 11, Akademik Niechcic, ul. Katowicka 87B, 45-061 Opole

www.bon.uni.opole.pl

mail: bon@uni.opole.pl

tel. 77 452 7028

Zapraszają:

mgr Aleksandra Zagórska

mgr Monika Twardawski-Karbowiak

mgr Halyna Hudyma

CENTRUM WSPARCIA PSYCHOLOGICZNO-TERAPETYCZNEGO

Centrum jest miejscem, do którego mogą się w każdej chwili zgłosić pracownicy naszej uczelni. Powstało z myślą o osobach, które szukają równowagi w życiu, znalazły się w trudnej sytuacji, mają problemy osobiste lub rodzinne, chciałyby zadbać o swoje zdrowie psychiczne czy skupić się na rozwoju osobistym.

Możesz zgłosić się do nas właściwie w każdej sytuacji, gdy masz poczucie, że zwykła rozmowa mogłaby Ci pomóc.

Kontakt:

Pokój nr 32, Akademik Mrowisko

ul. Katowicka 87, 45-061 Opole

www.cwpt.uni.opole.pl

mail: cwpt@uni.opole.pl

tel. 77 452 7580

Zapraszają:

mgr Jakub Bułacz (administrator)

mgr Aleksandra Stelmaszak (psycholożka)

mgr Anna Bereźnicka (psychoterapeutka)